

รายงานการวิจัย

**การศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา
ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์**

**A Study on Viewpoints of Children and Juveniles in
Nakhon Ratchasima toward Desirable Television Program**

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

รายงานการวิจัย

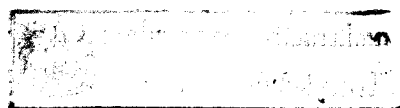
อภินันทนาการ

การศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา
ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์

**A Study on Viewpoints of Children and Juveniles in
Nakhon Ratchasima toward Desirable Television Program**

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

รายงานการวิจัย

อภินิมิตนาการ

การศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการ
โทรทัศน์ที่พึงประสงค์

A Study on Viewpoints of Children and Juveniles in
Nakhon Ratchasima toward Desirable Television Program

หัวหน้าโครงการ

นางสาว หนึ่งหทัย ขอผลกลาง
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีงบประมาณ 2546

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

กรกฎาคม 2547

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ 2546
ระยะเวลาตลอดการศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ดังที่ปรากฏอยู่นี้
จะไม่สามารถสำเร็จลงได้เลย หากขาดความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช่มุกด์ ที่
กรุณาให้ความสนับสนุนและให้กำลังใจ

ขอบคุณคณาจารย์ในทุกระดับชั้นที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับผู้วิจัย

ขอบคุณเพื่อนคณาจารย์ในสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมที่ให้คำแนะนำ ห่วงใยและให้ความช่วย
เหลือตลอดการดำเนินการวิจัย

ขอบคุณคุณอินทิรา นนทชัย และคุณรัชนิกร ทองมา สำหรับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก
จนทำให้การวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี

ขอบคุณ คุณศิริวรรณ เทอดไทย คุณราตรี ศรีบัว คุณชัยวัฒน์ สนศิริ และคุณสุชน ชาติ
ผู้ช่วยวิจัยสำหรับการเก็บและรวบรวมข้อมูลทั้งหมด จนทำให้การเก็บข้อมูลสำเร็จลงด้วยดี

หนึ่งหทัย ขอผลกลาง

กรกฎาคม 2547

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง“การศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา และสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากเด็กและเยาวชน อายุ 6-20 ปีใน จ.นครราชสีมา

ผลการวิจัยสรุปว่า เด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา มีความพึงพอใจต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์คือ ได้รับความบันเทิง แต่เด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ยังเห็นว่า รายการโทรทัศน์ในปัจจุบันมีโฆษณา มาก นำเสนอไม่น่าสนใจ และเนื้อหาซ้ำซากจำเจ

เด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา เห็นว่า รายการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชนคือ รายการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ รายการสารคดีและการ์ตูน ส่วนรูปแบบการนำเสนอ รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนคือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในรายการ ในลักษณะการร่วมเล่นเกมและตอบปัญหา ภาษาที่ใช้ในรายการควรเป็นภาษากลาง โดยเล่าที่เหมาะสมในการนำเสนอคือ เวลา 18.00 – 20.00 น. ในวันธรรมดา และเวลา 10.00 – 12.00 น. สำหรับรายการในวันสุดสัปดาห์

เมื่อพิจารณาความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ พบว่า เด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ต้องการเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาด้านการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน เกิดความรู้สึกตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

Abstract

The Purpose of “A Study on Viewpoints of Children and Juveniles in Nakhon Ratchasima toward Desirable Television Program” was to study attitude of children and juveniles in Nakhon Ratchasima toward desirable television program, children and juveniles’ needs to participate with children and juveniles television program, and attitude toward children and juveniles’ current television program. The tool used for survey is inquiry form. The data was collected by multi-step sampling of children and juveniles in Nakhon Ratchasima, aged between 6-20 years.

The research may concluded that, children and juveniles in Nakhon Ratchasima express moderate satisfied with the current television program. By seeing that were amusing, fascinated. The advantage from the viewing was entertainment program. But, children and juveniles still see that current television program were full of commercial break. The presentation was found no interest and the subject was recurred.

The study also found that children and juveniles in Nakhon Ratchasima found that the most appropriated program were an account of facts and, cartoon. The most appropriated presentation form for children and juveniles was the participation program in the manner of games play and Q&A. The best time for the participation on the week day was 6.00-8.00 pm. And 10.00-12.00 am for the weekend.

When considered to the participation requirement to television program production, found that children and juveniles in Nakhon Ratchasima needed to participate with seeing program production and producing which reflected the problems opportunity to children and juveniles. To be realized for the participation of the media production to the self requirement.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ปัญหำนำการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย.....	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประเภทของข้อมูล.....	39
แหล่งข้อมูล.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	43
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
การนำเสนอข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุป.....	80
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	90
บรรณานุกรม.....	93

จ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	81
แบบสอบถามความต้องการของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์.....	96
ประวัติผู้วิจัย.....	107

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์จำแนกตามจำนวนชั่วโมงและวัน.....	4
ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์จำแนกตามจำนวนประเภทของรายการและวัน.....	4
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี และสถาบันการศึกษา..	41
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเพศ.....	47
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและลักษณะการพักอาศัย	48
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและอาชีพปัจจุบันของบิดา.....	49
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและอาชีพปัจจุบันของมารดา.....	50
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานที่ชมรายการโทรทัศน์.....	51
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วย.....	52
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและช่วงเวลาที่ชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา.....	53
ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาในการชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา.....	54
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและช่วงเวลาที่ชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์.....	55
ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาการชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์.....	56
ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานที่โทรทัศน์ที่นิยมรับชมมากที่สุด.....	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและ รายการโทรทัศน์ที่รับชมบ่อยที่สุด.....	58
ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและ รายการโทรทัศน์ที่นิยมมากที่สุด.....	59
ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยแสดงระดับความพึงพอใจที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้รับจาก การชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำแนกตามอายุ.....	60
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความ พึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน.....	61
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุที่ ทำให้พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน.....	62
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุที่ ทำให้ไม่พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน.....	63
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความคิด เห็นต่อประเภทของรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน.....	64
ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรูปแบบ รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน.....	65
ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเนื้อหา รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน.....	66
ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเวลาที่ เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา.....	67
ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเวลาที่ เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์.....	68
ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและภาษาที่ ควรใช้ในรายการเด็กและเยาวชน.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความต้องการมีส่วนร่วมในรายการสำหรับเด็กและเยาวชน.....	70
ตารางที่ 28 แสดงจำนวนของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อค้นพบในงานวิจัย.....	72

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนา

สื่อโทรทัศน์นับว่าเป็นสื่อที่แพร่หลาย มีความใกล้ชิด สามารถเข้าถึงได้ง่าย และได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้รับสารทุกเพศทุกวัย เนื่องด้วยความสะดวกสบายของสื่อโทรทัศน์ที่รวมคุณสมบัติเด่นของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น การมีเสียงเช่นเดียวกับวิทยุ การมีภาพเคลื่อนไหวเช่นเดียวกับภาพยนตร์ และการมีตัวหนังสือเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์และนิตยสาร สื่อโทรทัศน์จึงมีบทบาทในด้านการสะท้อนให้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน สามารถสื่อความหมาย และสร้างจินตนาการให้แก่ผู้ชมได้โดยง่าย

จากคุณสมบัติอันเป็นจุดเด่นของโทรทัศน์ดังกล่าว โทรทัศน์จึงได้รับการคาดหวังจากสังคมให้พึงมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม รวมทั้งยกระดับสติปัญญาของคนในสังคม นอกเหนือไปจากการให้ความบันเทิงอันเป็นภารกิจหลักของสื่อมวลชน แต่สำหรับในสังคมไทย โทรทัศน์รวมทั้งสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ยังนับว่า แสดงบทบาทได้ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง โดยเฉพาะในปัจจุบัน การพัฒนาการสื่อสารมวลชนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนและสังคมเท่าที่ควร ทั้งนี้ สถานการณ์และสภาพปัญหาของสื่อมวลชนในปัจจุบัน อาจสามารถจำแนกได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

สภาพปัญหาในเชิงปริมาณ

1. จำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีอยู่ในปัจจุบันแม้ว่าจะมีจำนวนมาก หากแต่การกระจายตัวยังคงไม่ทั่วถึง กล่าวคือ ส่วนมากจะตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ รวมทั้งพื้นที่ครอบคลุมของการกระจายเสียงไม่สามารถครอบคลุมทุกพื้นที่ได้ โดยเฉพาะในชนบทห่างไกล เช่น พื้นที่ในชนบทแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณร้อยละ 14 รับคลื่นวิทยุไม่ชัดเจน

2. ระบบโครงสร้างพื้นฐานของระบบวิทยุโทรทัศน์เกือบทั้งหมดเป็นของรัฐ การขยายการให้บริการ จึงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและเทคโนโลยี การส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ด้วยเทคโนโลยี

การแพร่ภาพระบบวีเอชเอฟนั้นช่องสัญญาณเต็มแล้ว หากจะแพร่ภาพให้ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกลต้อง
จัดสร้างสถานีฐานเพิ่มขึ้น สำหรับสถานีโทรทัศน์แห่งชาติของประเทศไทย คือ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่
แพร่ภาพด้วยระบบยูเอชเอฟก็ยังคงมีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนสัมปทานที่ให้แก่รัฐ และระบบดีทีเอช
ที่ยังคงกระจุกตัวอยู่เฉพาะผู้ชมบางกลุ่ม เนื่องจากผู้ชมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งจานรับสัญญาณ
ดาวเทียมเอง

สภาพปัญหาด้านคุณภาพ

ปัญหาด้านคุณภาพของสื่อโทรทัศน์รวมถึงสื่อมวลชนทุกประเภทในประเทศไทย คือ การ
นำเสนอเนื้อหาสาระของสื่อส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบของการให้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาค
รัฐและมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก เนื่องจากการผลิตรายการมุ่งผลทางธุรกิจและขึ้นอยู่กับกลไก
ตลาดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ สามารถประมวลปัญหาด้านคุณภาพของสื่อโทรทัศน์ได้ ดังนี้

1. หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่เน้นการผลิตสื่อ
เพื่อความบันเทิง รายการเพื่อการศึกษายังคงมีจำนวนน้อย และยังมีปัญหาด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
คุณภาพของเนื้อหารายการ วิธีการนำเสนอรายการขาดความหลากหลาย ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมได้น้อย
การจัดช่วงเวลาออกอากาศไม่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

2. จากข้อมูลโครงสร้างการบริหารงานองค์กรสื่อสารมวลชน และข้อมูลประกอบการจัดทำ
แผนพัฒนาสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาและสังคม
(พ.ศ.2542-2551) พบว่า รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เน้นสาระบันเทิงเป็นหลัก

3. ผลงานที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ยังไม่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งปัญหา
ด้านคุณภาพ อันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานเพื่อหวังผลทางธุรกิจ ทำให้คุณภาพและเนื้อหารายการ
โทรทัศน์บางรายการไม่ได้มาตรฐานและไม่สร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งขาดการถ่วงถ่วง
ก่อนเผยแพร่สู่สาธารณชน ไม่ให้ความสำคัญต่อจรรยาบรรณ สร้างพฤติกรรมเลียนแบบฟุ้งเฟ้อ มีผล
โดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

สื่อมวลชนกับเด็กและเยาวชน

ในบรรดากลุ่มองค์กร ชุมชนต่าง ๆ ในสังคมไทย “เด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค” เป็น
กลุ่มที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคม เด็กและเยาวชนได้มีการปลูกฝังและหล่อ
หลอมกล่อมเกลามาจากสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า โดย

เฉพาะสถาบันสื่อมวลชน นับเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังความคิดและความเชื่อ มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่องพบว่า เด็กชอบดูรายการโทรทัศน์มากกว่าผู้ใหญ่ และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านทางโทรทัศน์มากกว่าการเรียนรู้จากสถาบันทางสังคมอื่น อันแสดงถึงอิทธิพลที่โทรทัศน์มีต่อเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

การรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กสามารถก่อผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบ ผลในทางบวกของสื่อมวลชน คือ ช่วยส่งเสริมการสร้างสรรค์ของเด็ก รวมถึงความสามารถในการเข้าสังคม เช่น การได้ชมโทรทัศน์ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือกับเพื่อน จะทำให้เด็กรู้สึกมั่นใจไม่หงอยเหงามา และยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการชมโทรทัศน์ไปพูดคุยสนทนากับผู้อื่นได้ด้วย (สุชา จันท์ธอม, 2543) แต่ในขณะเดียวกัน การให้ความรู้และทัศนคติที่ไม่ถูกต้องผ่านสื่อมวลชน จะมีผลต่อความคิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น จะนิยมการเลียนแบบจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น เลียนแบบการแต่งกายของนักแสดง คำพูดของตัวละคร หรือเลียนแบบการบริโภคสินค้าตามโฆษณาที่ปรากฏผ่านสื่อ เป็นต้น

โดยทั่วไป เด็กจะเริ่มชมโทรทัศน์ตั้งแต่อายุประมาณ 2 ปี ซึ่งถือได้ว่า ในช่วงวัย 2 ปีจนถึงช่วงก่อนเข้าเรียน เด็กมีโอกาสได้รับชมโทรทัศน์มากกว่าวัยอื่น ๆ เนื่องจากมีเวลาในการรับชมโทรทัศน์ได้ทั้งวัน นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุที่ส่งเสริมทำให้เด็กให้ความสำคัญกับการรับชมรายการโทรทัศน์มากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ คือ (ตาวาว (นามแฝง), 2546)

1. วิถีชีวิตของครอบครัวในเมืองที่พ่อแม่ต้องทำงานและกลับถึงบ้านช้า ทำให้ไม่มีเวลาให้ลูก
2. พ่อแม่คาดหวังให้โทรทัศน์เป็นผู้ช่วยในขณะที่ตนเองกำลังทำงานบ้านหรือต้องการเวลาส่วนตัว
3. บางครอบครัวใช้การชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมของครอบครัว
4. ผู้ปกครองนิยมการชมรายการโทรทัศน์ ทำให้ลูกเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ
5. ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยยังไม่ตระหนักถึงผลเสียของการชมรายการโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก

ทั้งนี้ ดังปรากฏในข้อมูลจากวารสารชุมชนคนรักสุขภาพที่ได้รายงานจำนวนชั่วโมงในการชมโทรทัศน์ของเด็กไทย ดังนี้

วัน / จำนวนชั่วโมง	จันทร์-ศุกร์	เสาร์-อาทิตย์
ไม่เกิน 2 ชั่วโมง	25.3	13.7
3-5 ชั่วโมง	51.4	42.8
6-8 ชั่วโมง	15.4	29.7
9-11 ชั่วโมง	5.8	8.9
12 ชั่วโมง	2.1	4.9

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์จำแนกตามจำนวนชั่วโมงและวันที่มา : วารสารชุมชนคนรักสุขภาพ ฉบับประจำเดือนพฤษภาคม 2546

จากตารางที่ 1 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์จำแนกตามจำนวนชั่วโมงและวัน พบว่า เด็กไทยส่วนใหญ่ใช้เวลาชมรายการโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 3-5 ชั่วโมง และในวันเสาร์-อาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุด เด็กที่ใช้เวลาชมรายการโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 6-8 ชั่วโมงเพิ่มขึ้นจากในวันธรรมดาเกือบ 2 เท่า ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการชมรายการโทรทัศน์มากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ ดังนั้น จึงย่อมมีโอกาสได้รับอิทธิพลจากเนื้อหาที่ส่งผ่านมาทางรายการโทรทัศน์ได้มาก ในขณะที่รายการโทรทัศน์ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นรายการสำหรับผู้ใหญ่ และยังคงมีรายการจำนวนไม่น้อยที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น เสนอภาพความรุนแรงในครอบครัว การใช้ถ้อยคำหยาบคาย และนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับตัวละครที่คิดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมักปรากฏในรายการละคร และการ์ตูน ซึ่งนำไปสู่การลอกเลียนแบบพฤติกรรมได้ง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากรายการส่วนใหญ่ที่เด็กชอบชม ได้แก่ การ์ตูน และละคร ดังข้อมูลในตารางที่ 2

ประเภทของรายการ / วัน	จันทร์-ศุกร์	เสาร์-อาทิตย์
การ์ตูนไทย	65.0	64.3
การ์ตูนญี่ปุ่น / ฝรั่งเศส	55.5	61.7
ละครก่อน/หลังข่าว	50.5	46.8
รายการสำหรับเด็ก	41.2	44.2
รายการตลก	38.1	39.4

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์จำแนกตามจำนวนประเภทของรายการและวัน

ที่มา : วารสารชุมชนคนรักสุขภาพ ฉบับประจำเดือนพฤษภาคม 2546

จากตารางที่ 2 แสดงร้อยละของเด็กที่รับชมรายการ โทรทัศน์จำแนกตามจำนวนประเภทของ รายการและวัน พบว่า รายการที่เด็กส่วนใหญ่นิยมรับชม คือ รายการบันเทิง ได้แก่ การ์ตูนและละคร ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุ คือ รายการส่วนใหญ่ที่ปรากฏทางโทรทัศน์มักเป็นรายการประเภทบันเทิง ในขณะที่รายการสำหรับเด็กโดยเฉพาะกลับมีจำนวนน้อยมาก ส่งผลต่อความนิยมในการรับชมที่ย่อมน้อยตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาความสำคัญและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าว ทำให้สามารถประมวลปัญหาเกี่ยวกับรายการ โทรทัศน์ที่มีต่อเด็กและเยาวชนได้ ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนถูกมอมเมาจากกลไกทางธุรกิจ โดยพบว่า รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีเนื้อหาไปในทางความบันเทิง และโฆษณาสินค้าสำหรับเด็กมากกว่าการให้เนื้อหาสาระที่เป็นความรู้แก่เด็กอย่างแท้จริง
2. การรับชมรายการโทรทัศน์ส่งผลต่อทัศนคติและการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวละคร หรือการ์ตูน ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หรือการให้ถ้อยคำหยาบคาย
3. ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เด็กถูกมองว่าเป็นผู้รับที่เฉื่อย (passive) มีบทบาทเพียงแค่การรับข่าวสาร ไม่มีการศึกษาวิจัยถึงความต้องการที่แท้จริงของเด็กก่อนการดำเนินการผลิตเนื้อหาผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ และการสำรวจความคิดเห็นหรือความนิยมเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ก็ล้วนเป็นการสำรวจจากความคิดเห็นของผู้ใหญ่ทั้งสิ้น ไม่มีการสำรวจวิจัยใดที่มุ่งศึกษาให้ทราบถึงความคิดเห็นของเด็กต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
4. เด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค ขาดโอกาสในการเปิดรับเนื้อหาจากสื่อมากกว่าเด็กในส่วนกลาง เนื่องด้วยข้อจำกัดทั้งในด้านการเข้าถึงสื่อของเด็ก รวมทั้งปริมาณเนื้อหาที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชนยังมีความเกี่ยวข้องกับเด็กในส่วนภูมิกษาน้อยกว่าเด็กในส่วนกลางอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อพิจารณาแนวคิดในเชิงหลักการเปรียบเทียบกับสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ เด็กและเยาวชนถูกกลืนจากทั้งแวดวงวิชาการด้านสื่อมวลชนและแวดวงธุรกิจสื่อมวลชน กล่าวคือ หากจะพิจารณาตั้งแต่ระดับนโยบาย ผู้สมัคร กสช. ซึ่งจะเป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ได้ แสดงวิสัยทัศน์และเสนอนโยบายที่ว่าด้วยการใช้สื่อเพื่อเด็กและเยาวชนน้อยมากและยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาในวงการวิชาการสื่อมวลชน งานวิจัยที่ว่าด้วยรายการโทรทัศน์

สำหรับเด็กที่ยังมีน้อย เท่าที่มีผู้ศึกษา มักเป็นการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับและอิทธิพลของ โทรทัศน์ที่มีต่อเด็กและเยาวชน ยิ่งไปกว่านั้น แทบจะไม่มีผู้ศึกษาวิจัยความต้องการรายการ โทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค

สำหรับในแวดวงธุรกิจสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ พบว่า จำนวนรายการ เด็กที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มีไม่มากนัก เท่าที่มีอยู่ มักเป็นรายการการ์ตูนหรือรายการตอบปัญหาเป็น ส่วนใหญ่ กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นรายการที่ผลิตจากส่วนกลาง คือ จาก กรุงเทพฯ โดยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ผลิตไม่เคยสำรวจถึงความพึงพอใจที่เด็กและเยาวชนมีต่อรายการที่นำ เสนออย่างแท้จริง ทั้งที่เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มผู้รับสารกลุ่มใหญ่ในสังคมที่มีลักษณะเฉพาะตัวและ ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับสื่อมากกว่าผู้รับสารกลุ่มอื่น ดังที่วไลรัตน์ พูนวสิน (2535) ได้ศึกษาความ ต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กชนบท จ.สุรินทร์ ซึ่งดำเนินการสำรวจวิจัยบนพื้นฐานข้อเท็จจริง 2 ประการ คือ

1. เด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็ก ๆ ดังนั้น รสนิยม ความสนใจ ความต้องการของเด็กจึงต่างจากผู้ ใหญ่ในเชิงปริมาณและคุณภาพ แต่พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับรายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน คือ รายการโทรทัศน์ที่มีอยู่ เป็นรายการสำหรับผู้ใหญ่ ส่งผลให้เด็กต้องหันมาชมรายการสำหรับผู้ใหญ่ ด้วย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามและสนใจศึกษาต่อไปว่า ในบรรดารางรายการ สำหรับเด็กเท่าที่มีอยู่ในสื่อโทรทัศน์ เด็ก ๆ มีความพึงพอใจเพียงใดทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ นอกจากนั้น รายการของผู้ใหญ่ที่เด็กชมอยู่ เป็นที่ต้องการสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

2. รสนิยม ความสนใจ และความต้องการของเด็กในชนบทย่อมต่างจากเด็กในกรุงเทพฯ เนื่องด้วยความแตกต่างทางโครงสร้างสังคม และเศรษฐกิจ นำไปสู่พฤติกรรมและความต้องการที่ ต่างกัน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นว่า จำนวนเด็กและเยาวชนในชนบททุกจังหวัดทั่วประเทศเมื่อ รวมกันแล้ว มีจำนวนมากกว่าเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯ แต่ปรากฏว่า เนื้อหารายการตอบสนอง ต่อวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ เช่น การโฆษณาสินค้าประเภทของใช้ ฟุ่มเฟือย สถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ กิจกรรมบันเทิง ในขณะที่เนื้อหาเกี่ยวกับเด็กในชนบทกลับ นำเสนอในทางลบ เช่น เรื่องราวของความยากจน ความอดอยาก เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว นำไปสู่ความสนใจตั้งคำถามว่า รายงานที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน เป็นที่พึงพอใจและสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคหรือไม่ และเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคมีความต้องการหรือความคาดหวังอย่างไรบ้างต่อรายการโทรทัศน์

บทบาทของภาครัฐต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

ตามบทบัญญัติจาก “รัฐธรรมนูญภาคประชาชน” หรือ รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 40 ซึ่งมีข้อกำหนดว่า คลื่นความถี่เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแล การประกอบกิจการจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประชาชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ รวมทั้งให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

บทบัญญัติดังกล่าวได้นำไปสู่การปฏิรูปสื่อโดยผ่าน 2 กระบวนการสำคัญ คือ การสรรหาคณะกรรมาธิการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ตามมาตรา 9 (3) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 และการร่างพระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ

จากเจตนารมณ์ที่ปรากฏในบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เห็นได้ว่า มีความมุ่งหวังให้สื่อของรัฐ โดยเฉพาะสื่อกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่มในสังคม รวมทั้งเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยจัดสรรคลื่นความถี่ให้ภาคประชาชน 20% ซึ่งองค์กรอิสระที่มีบทบาทต่อการกำกับดูแลและจัดสรรคลื่นความถี่ดังกล่าวคือ คณะกรรมาธิการกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) จำนวน 7 คน นอกจากนั้นตามแผนที่วางไว้ จะได้มีการจัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดสรรคลื่นความถี่ใหม่ คาดว่าปลาย พ.ศ. 2544 การจัดสรรคลื่นความถี่ทั้งหมดจะเกิดขึ้น และหากทุกกระบวนการดำเนินไปตามความคาดหมายและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สื่อกระจายเสียงจะเป็นสื่อที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง และเป็นสื่อเสรีที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แม้ว่ากระบวนการสรรหาคณะกรรมการ กสทช. ยังอยู่ในระหว่างกระบวนการดำเนินการ ซึ่งเป็นที่จับตามองของสาธารณชน รวมทั้งเกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อวิธีการคัดเลือกและความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการสรรหา แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังสูงต่อแนวคิดที่เป็นรูปธรรมที่ว่าด้วยพันธกิจของสื่อกระจายเสียงในการพัฒนาสังคมและชุมชน รวมทั้งการกำหนดและควบคุมให้ผู้ประกอบการมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ซึ่งได้ประมวลในเบื้องต้น ประสานกับแนวทางการปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รวมทั้งจากมติของคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่งต้องจัดสรรเวลาช่วง 18.00-22.00 น. สำหรับการเผยแพร่รายการสำหรับเด็กอย่างน้อย 30 นาที โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความจำเป็นอันเร่งด่วนอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการศึกษาวิจัยให้ทราบถึงความต้องการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคในฐานะประชากรกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นอนาคตและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ว่า กลุ่มประชากรเหล่านี้มีความคาดหวังและความต้องการอย่างไรต่อรายการโทรทัศน์อันเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อเด็กและเยาวชน

การได้มาซึ่งคำตอบต่อประเด็นคำถามที่กำหนดขึ้นจากงานวิจัยนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นรูปธรรมอันเป็นตัวแทนหรือภาพสะท้อนความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค เป็นส่วนหนึ่งสำหรับการปฏิรูปสื่อของรัฐ โดยข้อมูลที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เป็นอยู่ให้ตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรคลื่นความถี่ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้วิจัยในระดับมหภาคเพื่อกำหนดนโยบายระดับชาติในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์
2. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา
3. เพื่อสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

ปัญหานำการวิจัย

1. เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาในช่วงอายุต่าง ๆ กันมีทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาในช่วงอายุต่าง ๆ กันมีความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. เด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีทัศนคติมีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. รายการที่พึงประสงค์ในทัศนะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาเป็นอย่างไร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น	ได้แก่	อายุของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มเด็กเล็ก ได้แก่ กลุ่มที่อายุ 6-11 ปี กลุ่มเด็กโต ได้แก่ กลุ่มอายุ 12-17 ปี และกลุ่มเยาวชน ได้แก่ กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี
ตัวแปรตาม	ได้แก่	พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ ความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน และความต้องการรายการโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

- 1.งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาทัศนคติ ความต้องการในระดับต่าง ๆ ที่มีต่อรูปแบบรายการโทรทัศน์ปัจจุบัน และแนวทางหรือรูปแบบรายการที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชน
- 2.กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ เด็กและเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในเขตจ.นครราชสีมา (24 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ) ซึ่งมีอายุระหว่าง 6-20 ปี

ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่อายุระหว่าง 6-20 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจ. นครราชสีมา (24 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ) ทั้งนี้ ใช้การสำรวจข้อมูลโดยแบบสอบถามจากเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน นักศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาในเขตจ.นครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์
2. ได้ทราบทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
3. นำผลการวิจัยที่ได้รับ เป็นแนวทางกำหนดนโยบายว่าด้วยการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค
4. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค

- หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กรมประชาสัมพันธ์ สำหรับกำหนดแนวนโยบายหรือวางแผนระดับมหภาคในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน
2. คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) สำหรับเป็นกรอบแนวทางในการกำกับ ดูแล และควบคุมทั้งด้านการจัดสรรคลื่น การผลิตรายการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด
3. สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สำหรับกำหนดรูปแบบเนื้อหา กระบวนการนำเสนอที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนะ	หมายถึง	ความคิดเห็น และมุมมองที่เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
รายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์	หมายถึง	รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยทั้ง 6 ช่องที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชน เนื้อหารายการมุ่งการให้สาระ ความรู้ ข่าวสาร หรือความบันเทิงที่เป็นประโยชน์ เหมาะสม และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเด็กและเยาวชน
เด็ก	หมายถึง	ประชากรทั้งชายและหญิงในจ.นครราชสีมาที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ม.6
เยาวชน	หมายถึง	ประชากรทั้งชายและหญิงในจ.นครราชสีมาที่มีอายุระหว่าง 19-20 ปี ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา
รูปแบบรายการโทรทัศน์	หมายถึง	วิธีการนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา เช่น การแข่งขันเกม ตอบปัญหา สารคดี ข่าว ละคร การ์ตูน เป็นต้น

ประเภทของรายการโทรทัศน์	หมายถึง	กลุ่มรายการ โทรทัศน์จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการ เช่น รายการข่าว รายการสารคดี รายการภาพยนตร์
เนื้อหารายการโทรทัศน์	หมายถึง	เรื่องราวที่นำเสนอทางรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้รอบตัว ความบันเทิง เกมโชว์ การส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม และเป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก
ความคาดหวัง	หมายถึง	ความต้องการที่จะรับชมรายการโทรทัศน์ที่เปิดรับชมจากสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง
ความพึงพอใจ	หมายถึง	ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการได้รับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์จากสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อศึกษาทักษะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อทักษะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา และสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย โดยจำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารชุมชน
3. แนวคิดเรื่องการใช้สื่อและความพึงพอใจ
4. จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นทฤษฎีในสาขานิติศาสตร์ที่นำเสนอสาระสำคัญว่าด้วยการใช้รูปแบบการสื่อสารในฐานะสถาบันหนึ่งในสังคมเพื่อการพัฒนาสังคม ซึ่งสื่อโทรทัศน์นับเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์และวางกลยุทธ์การใช้สื่อโทรทัศน์ที่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เพื่อให้สื่อดังกล่าวเป็นกลไกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคต่อไป

การพัฒนา หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีระบบแบบแผน การประสานความร่วมมือของมวลชน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การก่อรูป

(shape) และกระตุ้น (activate) ให้เกิดกลยุทธการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงได้ (Lerner,1967)

Roger (1971) ได้ให้นิยามของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรม อันหมายถึงสิ่งใหม่ ความคิดใหม่จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคติหรือพฤติกรรม โดยการให้ความสำคัญต่อบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาเริ่มมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 Stevenson (อ้างใน Jeffres,1997) กล่าวว่า ในการศึกษาผลระยะยาวของการสื่อสารอันส่งผลต่อการจัดระเบียบข้อมูลของโลกใหม่ (New World Information Order) หนึ่งในประเด็นที่มีความพยายามศึกษามากที่สุด คือ บทบาทของการสื่อสารในประเทศกำลังพัฒนา หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นช่วงของการก่อกำเนิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาในยุคดั้งเดิม ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และกล่าวถึงกลไกของการพัฒนาว่า มาจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ โดยให้ความสำคัญกับประชากรโดยภาพรวมมากกว่าปัจเจกบุคคล

ต่อมา ในยุคทศวรรษที่ 1950 ความสนใจต่อการพัฒนาประเทศได้เคลื่อนย้ายจากมิติทางเศรษฐกิจไปที่การสื่อสาร โดย Daniel Lerner (อ้างใน Jeffres,1997) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมที่พัฒนามาจากอิทธิพลของสื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนมีบทบาทนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงและการท้าทายสื่อประเพณีที่มีผลต่อวัฒนธรรม Lerner ย้ำว่า การพัฒนาเป็นสังคมเมือง เมื่อบุคคลอ่านออกเขียนได้ เปิดรับและเริ่มใช้ประโยชน์จากสื่อ และเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบของการสื่อสาร ทำให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ต่อความเปลี่ยนแปลงได้ ดังที่ Roger (1973) ได้กล่าวถึงลักษณะการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารหมายถึง กระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้รับสาร ทั้งนี้ ผลอันเกิดจากการสื่อสารสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร

Wilbur Schramm (1964) ได้กล่าวว่า การสื่อสารสามารถเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ ได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ประชาชนต้องได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ
2. ประชาชนควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจในประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญของสังคม เพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงประสงค์
3. ควรมีการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล เช่น การปลูกฝังให้อ่านออกเขียนได้และมีนิสัยรักการอ่าน การปลูกฝังให้ประชาชนมีทักษะในการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น

ในประเทศที่กำลังพัฒนา การสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ มีได้ทั้งในระดับการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชน การพัฒนาการสื่อสารมวลชนอาจเป็นสัญญาณที่บ่งชี้ความทันสมัยของสังคม ในขณะเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การพูดคุยกันในร้านกาแฟ ก็ยังคงมีความจำเป็นต่อการพัฒนา และในหลายบริบทอาจมีการผนวกรวมระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคลกับการสื่อสารมวลชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วย ทั้งนี้ คุณลักษณะของสื่อมวลชนที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนามากที่สุด จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ (เสถียร เขยประทับ, 2530)

1. มีสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชน
2. ประชาชนเปิดรับสื่อ นั้น
3. สื่อดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนา
4. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทำให้ผู้รับสารสนใจ และมีผลกระทบต่อผู้รับสารและสังคมในเชิงบวก คือ ได้รับความรู้ใหม่ที่ทันสมัย มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการพัฒนา เนื้อหาที่นำเสนอควรทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะใช้การสื่อสารรูปแบบใดในกระบวนการใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาประเทศ เงื่อนไขสำคัญที่สามารถนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการสื่อสารต้องประกอบด้วย (Schramm, 1967)

1. การวางแผนอย่างมีพลวัตร ในการตัดสินใจเลือกกระบวนการสื่อสาร สิ่งที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงมิใช่เพียงการสื่อสารหรือการเปลี่ยนแปลง หากแต่เป็นปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่จะสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากทั้งสองปัจจัยเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ การใช้ความรู้ด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาวางแผนการสื่อสารจะนำมาซึ่งการกำหนดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมด้วย

2. ความเหมาะสมกับวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจึงนำมาซึ่งผลกระทบต่อค่านิยมหรือบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งอาจกลายเป็นผลที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การพัฒนาที่พึงประสงค์จึงควรดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป และควรมีความสอดคล้องเข้ากันได้กับวัฒนธรรมของสังคมนั้น

3. การนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพควรนำเสนอสู่ผู้รับสารอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายและมีลักษณะจำแนกแยกย่อยเป็นกลุ่มต่างๆมากมาย ในการวางแผนการสื่อสารจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของประชากรทั้งด้านคุณลักษณะเชิงประชากรศาสตร์ ค่านิยม วัฒนธรรม ความต้องการ ฯลฯ เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการนำเสนอเครือข่ายการสื่อสารที่เหมาะสม

4. การสื่อสารสองทาง ในการเข้าถึงเป้าหมายการพัฒนาที่วางไว้ การสื่อสารควรมีลักษณะสองทาง เพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการระหว่างกันและกันได้

5. การนำเสนอซ้ำ ๆ ความน่าเชื่อถือ และการสร้างความสนใจแก่ผู้รับ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องมีลักษณะเด่นจนทำให้ผู้รับเห็นหรือได้ยินก่อนสารประเภทอื่นที่เป็นคู่แข่ง ดังนั้นจึงต้องอาศัยหลักการนำเสนอซ้ำ ๆ และใช้สื่อหลายช่องทางโดยเน้นความน่าเชื่อถือและความน่าสนใจของเนื้อหาหรือของแหล่งสาร

6. การสาธิต การสาธิตและการแสดงตัวอย่างนับเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา แต่กลับมักถูกละเลยจากผู้มีหน้าที่ส่งสารเสมอ เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ แต่แท้ที่จริงแล้ว การสื่อสารให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการสาธิตจากบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จจากการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

7. การปฏิบัติ ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติให้เห็นจริง จนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงและทักษะในเรื่องนั้น

ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับการสื่อสารในฐานะกลไกหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาทุกด้าน สื่อมวลชนนับเป็นสถาบันหนึ่ง que ควรศึกษาให้ทราบถึงบทบาทและความสำคัญที่มีต่อการพัฒนาสังคม ซึ่ง McQuail (1994) ได้ประมวลบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนจากแนวคิดของ Lasswell, Schramm และ Wright ได้แก่

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (information)
2. การประสานความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสังคม (correlation)
3. การสร้างความต่อเนื่อง (continuity)
4. การให้ความบันเทิง (entertainment)
5. การกระตุ้น ปลุกเร้า หรือรณรงค์ทางสังคม (mobilization)

ทั้งนี้ ด้วยคุณสมบัติหลายประการอันเป็นข้อดีของสื่อมวลชน เอื้อให้สื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญอันส่งผลต่อการพัฒนาดังต่อไปนี้ (Schramm, 1964)

1. การทำหน้าที่ระงับระงับสิ่งแวดลอม และรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้แก่ประชาชนได้ทราบเสมือนยามรักษาการณ์ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ อันนำไปสู่ความรู้สึกต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ความรู้สึกพึงพอใจต่อสารที่ได้รับ และนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการพัฒนาขึ้นในสังคมได้

2. การทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร มีบทบาทต่อการตอกย้ำ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการพัฒนาสังคมได้ รวมทั้งมีบทบาทในสร้างบรรยากาศในการถกเถียง แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนทัศนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมได้

3. การสอนอบรมทักษะด้านต่างๆ แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความรู้และมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะในแนวทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

J. Servaes (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ได้ประมวลลักษณะของการพัฒนาซึ่งนำไปสู่ความทันสมัยในสังคมต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เกิดในสังคมอย่างเป็นเส้นตรง ก้าวหน้าแบบขั้นบันได เมื่อเกิดแล้วจะรุกไปข้างหน้าโดยไม่มีกระบวนการย้อนกลับ

2. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและการทำหน้าที่ใหม่ๆ ของสถาบันทางสังคม

3. การพัฒนาเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ลงทุนสูง

4. การวางแผนการดำเนินการพัฒนานั้นต้องอาศัยการวางแผนจากส่วนกลาง (Centralization Planning) และกระบวนการพัฒนาทั้งหมดสามารถแบ่งออกได้เป็นขั้นๆ อย่างชัดเจน

5. สาเหตุของความด้อยพัฒนา เกิดจากปัจจัยภายใน (Endogenous factor) เช่น การขาดเงินทุน ทักษะ ความสามารถของแรงงาน เทคโนโลยีที่ล้าสมัย ดังนั้น ในการพัฒนาจึงต้องนำปัจจัยภายนอก (Exogenous factor) เข้ามาสนับสนุนสังคมส่วนที่ก้าวหน้า และสร้างความทันสมัยให้กับสังคมที่ยังล้าหลัง

ในขณะที่ E. Rogers (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2543) ได้เสนอคุณลักษณะของการพัฒนาซึ่งคำนึงถึงการจัดสรรและการกระจายอำนาจ ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมเต็มที่ในการพัฒนาตนเองทั้งในระดับการวางแผนและดำเนินการ
2. การวางแผนต้องมีลักษณะการกระจายอำนาจ และเน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วยในกระบวนการพัฒนา
3. ต้องมีการประสานวัฒนธรรมประเพณีเข้ากับระบบสมัยใหม่ ดังนั้น ความทันสมัยจึงต้องหมายถึง การผนวกประสานทั้งความคิดใหม่และเก่าเข้าด้วยกัน โดยในแต่ละท้องถิ่นที่จะมีความแตกต่างกันออกไป

บทบาทของการสื่อสารกับการพัฒนา

Schramm (อ้างในเสถียร เศษประทีป, 2530 : 40-41) กล่าวว่า การพัฒนาทำให้เกิดความจำเป็นต้องมีข่าวสารเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย การที่จะควบคุมข่าวสารที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นมากมายได้ จำเป็นต้องนำสื่อมวลชนมาใช้ในสังคมด้อยพัฒนาทุกด้าน โดยสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในการเสนอข่าวสาร สื่อมวลชนจะรวบรวมและรายงานกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกสังคม

2. บทบาทในด้านนโยบาย สื่อมวลชนจะให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในด้านการตัดสินใจ การเป็นผู้นำ และการออกกฎหมายของสังคม

3. บทบาทในการสอน สื่อมวลชนช่วยถ่ายทอดความเชื่อ และทักษะที่สังคมเห็นว่ามีความค่าแก่สมาชิกใหม่ของสังคม

ทัศนะของ D. McQuail (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2543) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการสื่อสารที่จะเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาแนวใหม่ คือ

1. มีลักษณะหลากหลาย (Multiplicity)
2. เป็นการสื่อสารขนาดเล็ก (Small of Scale)
3. สร้างและใช้อยู่ในท้องถิ่น (Locality)
4. ไม่มีลักษณะแข็งตัว ยืดหยุ่นได้ ไม่เป็นสถาบัน (Deinstitutionalisation)
5. มีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Interchange of sender – receiver roles)
6. เน้นการสื่อสารแนวนอนในทุกระดับ

ทั้งนี้ กลไกสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประสบความสำเร็จ ได้แก่องค์ประกอบดังต่อไปนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

1. การจัดระบบทางสังคมสำหรับการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารเป็นงานทางสังคม ดังนั้นการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยการจัดโครงสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นระบบ มีการจัดการวางแผนนโยบายเพื่อประสานงานและการจัดการบริหารด้านการสื่อสาร

2. ตัวสื่อ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลและการสื่อสารที่เป็นไปตามการประสานงานในข้อ 1.

3. กระบวนการสื่อสารระดับชาติ เนื่องจากการสื่อสารเป็นสิทธิทางสังคมที่จะต้องได้รับหลักประกันจากผู้นำของสังคม ดังนั้น จึงต้องมีกลไกที่จะช่วยให้องค์กรสื่อและผู้รับสารได้รับข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับภาพรวมของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4. กระบวนการสื่อสารระดับนานาชาติ เนื่องจากโลกปัจจุบันมีการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับชาติและระดับโลก ดังนั้น จึงต้องมีองค์กรทำหน้าที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงข่าวสาร และข้อมูลที่ดำเนินการตามหลักกฎหมายแห่งชาติและของโลก

5. เนื้อหาสาร เป็นข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนจะได้รับและถ่ายทอด เนื้อหาข่าวสารต้องเป็นความจริงที่ไม่บิดเบือน และสามารถให้ภาพการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ถูกต้องเป็นจริง

6. ผู้รับสาร เป็นผู้รับเนื้อหาสารที่ต้องมีการศึกษาอย่างเพียงพอและรู้เท่าทันเนื้อหาข่าวสาร ควรมีการศึกษาในเรื่องข่าวสารแก่ผู้รับสาร เพื่อมิให้ตกเป็นเหยื่อของข่าวสาร

7. การรวมกลุ่มของผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารได้มากขึ้น การรับสารเป็นรายบุคคลอย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง อาจทำให้โอกาสในการมีส่วนร่วมมีน้อย ดังนั้น กลุ่มผู้รับสารควรมีการรวมตัวกันอย่างหนาแน่นเป็นกลุ่มองค์กรย่อย ๆ ในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้มีบทบาทในการสื่อสารได้มากขึ้น เช่น กลุ่มวัฒนธรรม สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น

8. การศึกษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะการสื่อสารแบบเดิม มักมีการให้ความรู้แก่ผู้ส่งสารในทักษะการถ่ายทอดข้อมูล ทักษะการใช้สื่อต่าง ๆ แต่ตามแนวทางการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาในรูปแบบใหม่นี้ ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ส่งสารให้มีความรู้ความสามารถในการนำเสนอความคิดเห็นของตนเอง จำแนกแยกแยะข้อมูลที่ได้รับ และสามารถประเมินบทบาทของสื่อที่มีต่อเหตุการณ์ทางสังคมได้ เช่น จุดยืนของสื่อที่มีต่อประเด็นปัญหาทางสังคม ความน่าเชื่อถือต่อการรายงานข่าวความรุนแรง เป็นต้น

9. กระบวนการเข้าถึง หมายถึง สิทธิในการได้รับข่าวสาร สิทธิในการใช้สื่อเพื่อหาข่าวสาร รวมถึงสิทธิที่จะอยู่ในกระบวนการสื่อสาร เช่น เป็นผู้ผลิต ผู้ส่งสาร ผู้ประเมินผล เป็นต้น โดยมีหลักประกันว่า ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตยในกิจการสาธารณะของสังคมส่วนรวม

10. กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การติดตั้งกลไกที่สาธารณะจะมีหลักประกันว่า จะสามารถเข้าถึงโครงสร้างของการวางแผนและการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสื่อ รวมทั้งองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านสื่อด้วย

11. Instance of Appeal มีองค์กรด้านกฎหมายที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการใช้สิทธิของผู้รับสารที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในระดับการรับและส่งข่าวสาร

12. หน่วยงานประเมินผลและปรับปรุงสื่อ เนื่องจากการสื่อสารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม มิใช่ต่อองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อประสิทธิผลและพัฒนาปรับปรุงการสื่อสารให้มีคุณภาพมากขึ้น

จากข้อกำหนดในแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาและสังคม (พ.ศ.2542-2551) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดการผลิตสื่อที่มีคุณภาพไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มวิชาชีพทางด้านสื่อสารมวลชนเพื่อกำกับดูแลสื่อมวลชนด้วยกันเองให้มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาคนและสังคม มีจรรยาบรรณในการผลิตสื่อต่าง ๆ ต่อสังคม ตลอดจนมีการกำหนดมาตรฐานการนำเสนอข่าวและมาตรการควบคุมและลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริงและเป็นภัยต่อประชาชน

2. ส่งเสริมการปฏิรูปองค์กรสื่อของรัฐให้มีสถานะเป็นองค์กรมหาชน มีภารกิจในการพัฒนาคนและสังคมที่ชัดเจน หรือมีสถานะเป็นบรรษัทสาธารณะที่มีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจสื่อสารมวลชนที่ปลอดจากการควบคุมของรัฐหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจใด ๆ โดยมีอิสระในการบริหารกิจการและบริหารรายได้เลี้ยงตนเอง รักษาความเป็นกลางแห่งข้อมูลข่าวสาร และความเป็นอิสระในด้านรายการเพื่อประโยชน์ของมหาชนและสร้างดุลยภาพแห่งระบบสื่อสารมวลชนของประเทศ

3. ส่งเสริมให้มีการจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งของสื่อทุกประเภทเพื่อพัฒนานุเคราะห์และมาตรฐานการผลิตของตนเอง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนานุเคราะห์สื่อประเภทที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ เช่น สื่อพื้นบ้าน เพื่อให้มีการผลิตสื่ออย่างมีคุณภาพและสร้างสรรค์

4. ส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและเผยแพร่สื่อในรูปแบบพิเศษสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ

6. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและสื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูล และเสนอข่าวสารที่ถูกต้องเป็นประโยชน์และทันต่อการแก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์ โดยส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้นโยบายการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสนับสนุนข้อมูลและสาระประโยชน์แก่ผู้ผลิตสื่อวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายหรือเวทีเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ผลิตสื่อ หน่วยงาน และสถาบันทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

7. ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับคุณวุฒิ ทักษะความรู้ จริยธรรม และความรับผิดชอบ ต่อสังคมของบุคลากรผู้ผลิตสื่อทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นบทบาทของสถาบันการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้ผลิตสื่อมีความสามารถนำเสนอสื่อที่มีเนื้อหาสาระในการสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้แก่คนและสังคมได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งมีความก้าวหน้าในวิชาชีพสูงขึ้น

8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีหน่วยงานอิสระจัดทำมาตรฐานในการวัดและประเมินคุณภาพ และความนิยมรายการสื่อมวลชนแต่ละประเภทเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินรายการ การสนับสนุนด้านโฆษณาและงบประมาณและการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตรายการสร้างสรรค์

9. สร้างหลักประกันความมั่นคงในการทำงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตลอดจนเสริมสร้างสวัสดิการแก่บุคคลในวงการสื่อสารมวลชน พร้อมทั้งให้ความคุ้มครองในด้านสิทธิ เสรีภาพแก่ผู้ผลิตสื่อในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างอิสระ โดยการจัดให้มีกฎหมายที่อนุวัติตาม มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 58 และมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และส่งเสริมให้มีองค์กรรองรับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ผลิตสื่อ

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เพื่อวิเคราะห์ว่ารายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาหรือไม่ เพียงใด และใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ ที่ระบุไว้ในข้อกำหนดในแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาและสังคม (พ.ศ.2542-2551) เพื่อนำเสนอแนวทางในการผลิตรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา

2. แนวคิดการสื่อสารชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อชุมชน เป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นไม่นานในวงการวิชาการ นิเทศศาสตร์ เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยใช้การสื่อสาร งานวิจัยนี้ ได้ใช้แนวคิดเรื่องการสื่อสารชุมชนเพื่อใช้ศึกษาและนำเสนอแนวทางการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคให้มากที่สุด

การสื่อสารชุมชน มิใช่เพียงกระบวนการสื่อสารที่จัดขึ้นในชุมชนและเพื่อชุมชนตามที่คนทั่วไปเข้าใจเท่านั้น หากแต่มีเป้าหมายเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

1. ระดับชุมชน เป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน
2. ระดับหน่วยงานนอกชุมชน เป็นการสื่อสารที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กร หรือหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสื่อสาร
3. ระดับสังคมส่วนรวม เป็นการสื่อสารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับกว้าง

โดยหน้าที่ของการสื่อสารชุมชนควรประกอบด้วย

1. หน้าที่ทางสังคม (Social Function) คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกัน
2. หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Function) คือ หน้าที่พื้นฐานในการสื่อสารโดยทั่วไป โดยการไหลของข่าวสารเป็นไปอย่างรอบด้าน
3. หน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติการ (Control Activation Function) การสื่อสารเป็นช่องทางนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลและชุมชนได้ เนื่องจาก การสื่อสารชุมชนเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่มีขั้นตอนของปฏิกริยาป้อนกลับ (feedback)

ในการใช้สื่อเพื่อสื่อสารชุมชน องค์ประกอบเกี่ยวกับการสื่อสารที่ควรให้ความสำคัญอันจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้แก่

1. ระดับความยากง่ายของสื่อ ต้องเหมาะสมกับความสามารถในการรับสารของกลุ่มเป้าหมาย
2. ประเภทของเนื้อหาของสื่อ ต้องเป็นเรื่องที่เน้นหนักในปัญหาเร่งด่วน หรือปัญหาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้น ๆ
3. กลุ่มเป้าหมาย สื่อแต่ละชนิดควรจัดทำสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเจาะจง ไม่ควรทำในลักษณะมุ่งสู่มวลชน (mass)
4. วิธีการนำเสนอ สื่อควรนำเสนอสิ่งที่เป็นปัญหา หรือเสนอแนะหรือกระตุ้นให้ผู้รับสารคิดแก้ไขปัญหาดังกล่าว
5. ความเกี่ยวข้องของเนื้อหา เนื้อหาของสื่อควรมีความเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับประสบการณ์ และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้รับสาร
6. บทบาทของสื่อ สื่อต้องมีบทบาทผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
7. ความน่าสนใจ สื่อต้องมีลักษณะง่าย ๆ แต่น่าสนใจ และดึงดูดความสนใจโดยอาศัยภาพ และเสียงเป็นตัวดึงดูดความน่าสนใจ
8. ความเกี่ยวข้องกับผู้รับ สื่อควรมีส่วนช่วยเสนอให้ผู้รับสารสามารถประเมินตนเองได้ เช่น เมื่อเปิดรับสารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งแล้ว ผู้รับสารสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ตนเองมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทอยู่ในส่วนใดของปัญหา

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา และการสื่อสารเพื่อชุมชน เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ในประเด็นต่อไปนี้

1. ประเภทของรายการ โทรทัศน์ที่พึงประสงค์
2. ระดับความยาก – ง่ายของเนื้อหา รายการ โทรทัศน์ที่พึงประสงค์
3. วิธีการ หรือรูปแบบการนำเสนอรายการ โทรทัศน์ที่พึงประสงค์
4. ความเกี่ยวข้องของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร
5. บทบาทของรายการ โทรทัศน์ที่พึงประสงค์
6. ความเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร
7. ความต้องการมีส่วนร่วม จำแนกตามความเข้มข้นของความต้องการ ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 7.1 ความต้องการมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับ หรือผู้ใช้สาร
- 7.2 ความต้องการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต ผู้ส่งสาร หรือผู้แสดง
- 7.3 ความต้องการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผน ผู้กำหนดนโยบาย

3. แนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and gratification)

ในการศึกษาให้ทราบถึงความต้องการและทักษะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ควรให้ความสำคัญต่อความรู้สึกตระหนักในคุณค่าและความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจมาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

แนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นแนวคิดที่ศึกษาประโยชน์ของสื่อมวลชนที่มีต่อปัจเจกบุคคลในฐานะเป็นผู้เลือกใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจส่วนตัว สื่อมวลชนมิได้มีอิทธิพลหรืออำนาจกำหนดผู้รับสาร ดังที่ Baran และ Davis (1995) กล่าวว่า แนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจไม่ได้มองว่า สื่อเป็นวิธีการหรือเป็นหนทางที่สะดวกหรือมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้รับสารเกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการคาดหวัง แต่ผู้รับสารมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจหรือกำหนดด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วมว่าตนเองมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการหรือคาดหวังหรือไม่จากการเปิดรับเนื้อหาสารจากสื่อประเภทนั้น ๆ

สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กจะมีความแตกต่างออกไปจากการใช้สื่อในวัยอื่น กล่าวคือ การเปิดรับสื่อของเด็กจะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

1. การรับสื่อ คือ การเลือกรายการที่ต้องการ ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจที่จะเอื้ออำนวยต่อการเปิดรับ ผนวกกับการเรียนรู้ และฝึกฝนจนเกิดความคุ้นเคยกับรูปแบบและสาระ จึงจะเกิดการสื่อสารอย่างแท้จริง
2. การใช้สาร คือ การตีความสารที่ได้รับมา และนำไปใช้ตามความต้องการของตนเอง

การรับสื่อและการใช้สารของเด็ก จึงดำเนินไปเพื่อตอบสนองความต้องการด้านจิตวิทยา สังคม วัฒนธรรมของบุคคล รวมทั้งก่อให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากการเปิดรับสารนั้นก่อให้เกิด

ประโยชน์ต่อการเข้าใจตนเอง การสังสรรค์กับผู้อื่น สร้างความรู้สึกตื่นตัว และให้ความรู้เพิ่มพูนสติปัญญา

องค์ประกอบสำคัญของแนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

1) Katz และคณะ (อ้างในยุบล เบ็ญจรงค์กิจ,2542) ได้กำหนดมาตราวัดความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมของมนุษย์ขึ้น โดยนำองค์ประกอบ 3 ประการผนวกเข้าเป็นความต้องการในแง่ต่าง ๆ องค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าว ประกอบด้วย

1. Mode ได้แก่ ลักษณะของความต้องการ ประกอบด้วย
 - 1.1 ต้องการให้เพิ่มมากขึ้น
 - 1.2 ต้องการให้ลดน้อยลง
 - 1.3 ต้องการให้ได้มา

2. Connection ได้แก่ จุดประสงค์ของการติดต่อของบุคคล คือ
 - 2.1 การติดต่อเพื่อรับข่าวสาร ความรู้
 - 2.2 การติดต่อเพื่อความพอใจ เพื่อประสบการณ์ทางอารมณ์
 - 2.3 การติดต่อเพื่อความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคงและสถานภาพ

3. Referent ได้แก่ บุคคลหรือปัจจัยภายนอกที่คนเราเชื่อมโยงเข้าสู่การติดต่อ ได้แก่
 - 3.1 ตนเอง
 - 3.2 ครอบครัว
 - 3.3 เพื่อนฝูง
 - 3.4 สังคม รัฐบาล
 - 3.5 ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม
 - 3.6 โลก
 - 3.7 สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีความหมายนัยลบ

ทั้งนี้ ความต้องการของบุคคล สามารถอธิบายได้โดยการผนวกองค์ประกอบทั้ง 3 ประการเข้าด้วยกัน กล่าวคือ บุคคลจะเลือกใช้สื่อเมื่อเกิดความต้องการในระดับต่าง ๆ (Mode) เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ (connection) ที่มุ่งไปสู่บริบทแวดล้อมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย (referent)

2) Stone, Singletary และ Richmond (1999) จำแนกองค์ประกอบของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ความต้องการ (needs) หมายถึง ความต้องการตามสภาพที่เป็นจริง เช่น ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ความต้องการเชิงความรู้สึก ความต้องการความเชื่อมั่น ความต้องการหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาความเครียด เป็นต้น

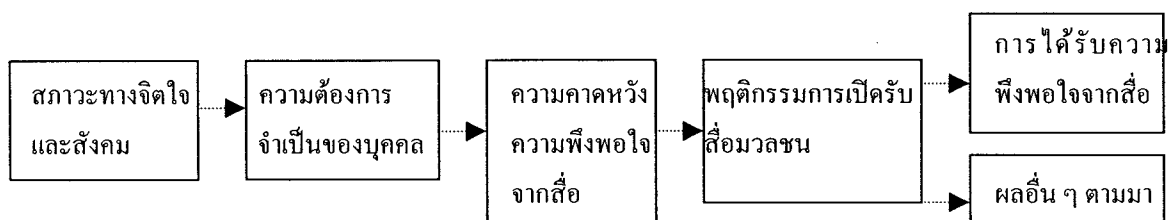
2. แรงจูงใจ (motives) หมายถึง ความคาดหวังต่อรางวัลที่จะได้รับการเปิดรับสื่อ อันนำไปสู่ความคาดหวังที่จะได้รับความพึงพอใจ (gratification expectations) และการแสวงหา ความพึงพอใจ (gratification sought)

3. กิจกรรม (activity) ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมก่อนการเปิดรับสื่อ อันได้แก่ การตัดสินใจเลือกสื่อและเนื้อหา กิจกรรมขณะใช้หรือเปิดรับสื่อ ได้แก่ การนำตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสื่อและสื่อที่เปิดรับ เช่น การถกเถียงในเนื้อหาสื่อ เป็นต้น และกิจกรรมภายหลังการเปิดรับสื่อ ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อ ทั้งที่เป็นผลระยะสั้นและผลระยะยาว

4. การใช้ (use) หมายถึง การเลือกเปิดรับสื่อ และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับสื่อ

5. ความพึงพอใจ (gratification) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อทั้งในเชิงอารมณ์ ความคิด ในระยะสั้นและระยะยาว อันเป็นการตอบสนองความต้องการเบื้องต้นของการใช้สื่อ ซึ่งส่งผลให้เกิดการตอกย้ำให้เกิดแรงจูงใจในการเปิดรับสื่ออื่น อันนำไปสู่การแสวงหาความพึงพอใจต่อไป

จากแนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารในการเลือกเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ สามารถอธิบายได้โดยแผนภาพต่อไปนี้ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2528)

แบบจำลองดังกล่าว แสดงถึงควมมีอิสระของบุคคลในฐานะผู้รับสารที่มีเป้าหมายในการเลือกบริโภคข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ โดยสามารถแบบจำลองอธิบายได้ว่า เมื่อผู้รับสารเกิดสภาวะทางจิตใจและสังคม จะก่อให้เกิดความต้องการในแต่ละบุคคล ส่งผลให้เกิดความคาดหวัง ความพึงพอใจจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่น ๆ นำไปสู่การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจหรือผลอื่น ๆ ที่อาจไม่ได้ตั้งใจให้เกิด

3) Charles Wright (อังในชูล เบ็ญจรงค์กิจ,2542) ได้กล่าวถึงลักษณะการศึกษาสื่อที่ไม่ศึกษาเพียงว่า สื่อมีอิทธิพลต่อมนุษย์ แต่มองว่า มนุษย์ต่างหากที่ใช้สื่อสนองความพอใจของตนเอง ลักษณะดังกล่าว คือ การพิจารณาที่หน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสาร ตามแนวคิดมุมมองเชิงหน้าที่ (Functional Approach) ดังนั้น การศึกษาการใช้สื่อและความพึงพอใจในยุคเริ่มต้นจึงเน้นที่การจำแนกประเภทของหน้าที่ที่สื่อมวลชนมีต่อผู้รับสาร ดังที่ McQuail และคณะ ได้จำแนกหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

3.1 หน้าที่ในการนำเสนอข่าวสาร (Information) สนองความต้องการของมนุษย์ที่จะรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของสังคมที่แวดล้อมตัวบุคคล

3.2 หน้าที่ในการสร้างเสริมเอกลักษณ์ (Personal Identity) ของบุคคลสนองความต้องการที่จะมีสิ่งอ้างอิงถึง และความต้องการสร้างค่านิยมของตนเอง

3.3 หน้าที่ในการสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) สนองความต้องการที่จะมีเพื่อน และติดต่อกับสังคมภายนอก

3.4 หน้าที่ในการนำเสนอความบันเทิง (Entertainment) สนองความต้องการที่จะหนีไปจากหน้าที่การงานที่จำเจช่วงขณะหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายและสนุกสนาน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ มาใช้ในการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน ว่าสามารถตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์และสนองความพึงพอใจแก่เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาได้เพียงใด และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาในด้านใดบ้าง

4. จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น

การศึกษาให้เข้าใจถึงความต้องการและความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ควรมีการศึกษาให้ทราบความคิดและความต้องการโดยใช้หลัก

จิตวิทยาของกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม เพื่อประโยชน์ต่อการแสวงหาคำอธิบายต่อทัศนคติของเด็ก และเยาวชนที่ส่งผลต่อความต้องการเปิดรับสื่อโทรทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม

4.1 จิตวิทยาเด็ก

ในสมัยก่อน มีผู้เชื่อกันว่า เด็กคือผู้ใหญ่ตัวเล็ก ๆ ดังนั้น เด็กจึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบผู้ใหญ่ แต่ในปัจจุบัน ความคิดดังกล่าวเปลี่ยนไป โดยเชื่อกันว่า ในระหว่างการเจริญเติบโต เด็กต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ดีเป็นพิเศษ ได้รับการแนะนำทั้งในด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ ดังนั้น การศึกษาเรื่องเด็กจึงนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะจะทำให้รู้จักธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ทำให้เข้าใจความแตกต่างของเด็ก และทำให้ทราบถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งการให้ความรู้และจัดการสถานการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กด้วย

สุชา จันท์ธอม (2543) ได้จำแนกพัฒนาการของเด็กออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยเด็กตอนต้น หรือวัยเด็กก่อนเข้าโรงเรียน (Early Childhood) อายุ 2-6 ปี
2. วัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) อายุ 6-10 ปี
3. วัยเด็กตอนปลาย (Late Childhood) อายุ 10-12 ปี

วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood)

เด็กอายุประมาณ 2-6 ขวบ มีลักษณะเด่นคือ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเป็นของตัวเอง ชอบปฏิบัติ ชอบช่วยเหลือตัวเอง คือ ชอบเล่นของเล่น เป็นวัยที่อยู่ในช่วงการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมนอกครอบครัว อยากรู้อยากเห็น ชอบเลียนแบบผู้ที่โตกว่า และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพมากที่สุด รู้จักการพึ่งพาตัวเองได้บ้าง และเริ่มแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน โดยการพูดคุยกับพ่อแม่

ความต้องการของวัยเด็กตอนต้น

1. ต้องการความรัก เด็กต้องการให้คนอื่นรักและรักคนอื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกอบอุ่น อารมณ์แจ่มใสมั่นคง ไม่รู้สึกแสร้งเอาเปรียบหรืออิจฉาผู้อื่น

2. ต้องการความปลอดภัย
3. ต้องการตำแหน่งในสังคม คือ ต้องการให้บุคคลอื่น เช่น เพื่อน ยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. ต้องการอิสรภาพ เด็กต้องการทำงานและเล่นอย่างมีอิสระตามความสามารถและความถนัดของตนเอง
5. ต้องการเรียนรู้โลกรอบตัว เป็นวัยที่ช่างซักช่างถามและชอบการเลียนแบบผู้ใหญ่หรือเด็กที่โตกว่า
6. ต้องการเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ
7. ต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับและส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
8. ต้องการความอ่อนโยนในลักษณะที่ได้รับจากแม่และจากโรงเรียน

วัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood)

เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของเด็ก เพราะเป็นระยะที่ต้องเข้าโรงเรียน เด็กจึงควรมีความพร้อมที่จะออกจากครอบครัวไปสู่สังคมนอกบ้านและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เด็กจะเริ่มเปลี่ยนจากความรู้สึกไม่แน่นอนทางอารมณ์ ความอยากรู้อยากเห็น เป็นความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น สนใจฟังคำแนะนำของคนอื่น มีจินตนาการสูงขึ้น พุดคุยในเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ เริ่มคิดอย่างมีเหตุผลและเริ่มรู้จักตนเอง

ความต้องการของวัยเด็กตอนกลาง

1. ความต้องการความสำเร็จ ซึ่งจะนำมาสู่ความรู้สึกพึงพอใจและเป็นแรงจูงใจที่จะส่งเสริมให้เกิดแรงขับไปสู่งานอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต
2. ความเด่น มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเอาชนะบุคคลอื่น
3. ต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการได้รับความนิยมนิยม และการสนับสนุนจากผู้ใหญ่และเพื่อน
4. ความต้องการการเห็นอกเห็นใจ การให้กำลังใจ
5. ต้องการความอบอุ่น ปลอดภัย
6. ต้องการเล่นและการเคลื่อนไหวที่อิสระ

วัยเด็กตอนปลาย (Late Childhood)

เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่น มีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กด้วย จะมีความหงุดหงิด กังวล เปลี่ยนความรู้สึกได้เร็วและง่าย ต้องการการยอมรับจากกลุ่ม ชอบการยกย่องแต่ไม่ชอบถูกเปรียบเทียบ ต้องการความอบอุ่น มั่งคั่งในหมู่คณะและครอบครัว บางครั้งทำตัวเป็นผู้ใหญ่ แต่บางครั้งก็ไม่กล้าทิ้งความเป็นเด็กของตนเอง

ความต้องการของวัยเด็กตอนปลาย

1. ความต้องการอาหารที่มีคุณค่า เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายมาก
2. ต้องการเลียนแบบบุคคลที่ตนเองนิยมชมชอบ
3. ต้องการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์มากขึ้น
4. ต้องการความรักความอบอุ่น และการยกย่องชมเชยจากผู้ใหญ่
5. ต้องการหลักในการดำเนินชีวิต ปรัชญา คติที่ชื่นชอบสำหรับนำมาปฏิบัติ
6. ต้องการอิสระ สามารถตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
7. ต้องการให้บุคคลอื่นยอมรับในความสามารถของตนเอง
8. ต้องการสนทนาพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่
9. ต้องการคำตักเตือนเมื่อทำผิด แต่ไม่ต้องการถูกลงโทษทางร่างกาย เพราะมีความรู้สึกว่าคุณเองโตแล้ว

4.2 จิตวิทยาวัยรุ่น

วัยรุ่น คือ วัยที่เจริญเติบโตเข้าสู่สภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ เป็นการเจริญพร้อมกันไปทุกด้าน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตนเองไปสู่ผู้ใหญ่ต่อไป (โสภณัท นุชนาถ, 2542) อายุของวัยรุ่นโดยทั่วไป เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 15-21 ปี เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 13-21 ปี จะสังเกตได้ว่า เด็กหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย 2 ปี อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะโดยภาพรวมของวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย จะเป็นไปในลักษณะดังต่อไปนี้ (ชัยนาถ นาคบุปผา, 2515)

1. เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง (Period of Reconstruction) คือ ความเจริญเติบโตทางร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็ว เช่น ความสูง น้ำหนัก เป็นต้น

2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง (Period of Transformation) คือ มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ทั้งทางร่างกาย ความสนใจ และความคิดเห็นต่าง ๆ

3. เป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ (Period of Independent) คือ มีความคิดที่จะพึ่งตนเอง และคิดต่อต้านผู้ใหญ่ อยากลองดี ชอบความก้าวร้าว

4. เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหา อาจเรียกว่า เป็นวัยวิกฤติ ปัญหายุ่งยากส่วนใหญ่ของวัยนี้ คือ ปัญหาเรื่องการปรับตัว เกิดความขัดแย้งในใจ และการตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็ว วุ่ความ และ แสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรง

โสภณัท นุชนาด (2542) ได้จำแนกอายุของวัยรุ่น เป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น เด็กหญิงอายุ 13-15 ปี เด็กชายอายุ 15-17 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง เด็กหญิงอายุ 15-17 ปี เด็กชายอายุ 17-19 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย เด็กหญิงอายุ 18-21 ปี เด็กชายอายุ 19-21 ปี

ทั้งนี้ วัยรุ่นทั้ง 3 ช่วงอายุ มีคุณลักษณะที่สำคัญร่วมกัน ดังนี้

1. ความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็วเข้าสู่วุฒิภาวะตามแบบฉบับของเชื้อชาติตนเอง กล่าวคือ เด็กวัยรุ่นชาติตะวันตกจะเจริญเติบโตเร็วกว่าชาติตะวันออก
2. ต้องการการยอมรับจากเพื่อน และเห็นว่าเพื่อนมีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้น จึงพยายามปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อน เช่น การแต่งกาย การใช้ภาษา การแสดงออก เป็นต้น
3. เป็นวัยที่แสวงหาฐานะทางสังคม (social status) ให้กับตนเอง โดยการพยายามทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม
4. สนใจการเลือกอาชีพ เริ่มสำรวจความถนัดและความสนใจ รวมทั้งคุณลักษณะของตนเองว่าเหมาะสมจะประกอบอาชีพใด หรือศึกษาต่อด้านใด
5. เป็นวัยที่แสวงหาอุดมคติ ปรัชญาชีวิตเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง
6. ต้องการเป็นอิสระจากการควบคุมอย่างเข้มงวดของผู้ใหญ่ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง และตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง

ความต้องการของวัยรุ่น

โสภณัท นุชนาด (2542) ได้ประมวลความต้องการของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

1. ต้องการความเป็นอิสระ วัยรุ่นต้องการมีความเป็นตัวของตัวเองในการคิด การตัดสินใจ และการกระทำ ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มายุ่งเกี่ยวกับเรื่องของตนเองมากเกินไป
2. ต้องการอยู่ในหมู่เพื่อน นิยมทำตามแบบเพื่อน เชื่อเพื่อนมากกว่าผู้ปกครองและครู
3. ต้องการคบเพื่อนต่างเพศ โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นตอนต้นจะสนใจเพศตรงข้ามที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับตน จะเริ่มสนใจการแต่งกาย ความสวยงาม การมีมิตรรักและการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเพศ
4. ต้องการปรัชญาชีวิต เริ่มมีปรัชญาชีวิตของตนไว้เพื่อยึดเหนี่ยว
5. ต้องการความสวยงาม และความดึงดูดใจ จะวิตกกังวลเกี่ยวกับความสูง ความเตี้ย ความอ้วน ความผอม สัดส่วนของร่างกาย
6. ต้องการที่มีจะทำตนให้เข้ากับสังคมได้ดี ต้องการเป็นคนที่มีชื่อเสียงในวงสังคม พยายามทำตนให้สังคมยอมรับ หรือแสดงเด่นในบางอย่าง วัยรุ่นชอบแสดงออกโดยเฉพาะในสิ่งที่ตนเองถนัดหรือมีความสามารถพิเศษ
7. ต้องการมีเงินทองใช้จ่ายอย่างเพียงพอ มีความเป็นอิสระในการเงิน ไม่ต้องการพึ่งพาผู้อื่น

ส่วน สุชา จันทรเอม(2529) ได้จำแนกความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น ดังนี้

1. ความต้องการของวัยรุ่น
 - 1.1 ความต้องการทางด้านสรีระของวัยรุ่น (Physiological Need) ส่วนใหญ่ ได้แก่
 - 1.1.1 ความหิว กระจาย
 - 1.1.2 ความต้องการทางเพศ
 - 1.1.3 ความต้องการการพักผ่อน
 - 1.1.4 ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม
 - 1.1.5 ความต้องการกิจกรรม
 - 1.1.6 ความต้องการการจับถ้าย
 - 1.1.7 ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด

วิธีการตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพดังกล่าวของวัยรุ่นจะมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

1.2 ความต้องการทางด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่น (Psychological Need) ที่อยู่ในระดับสูงเท่าความต้องการทางด้านสรีระ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสติปัญญา ได้แก่

- 1.2.1 ความต้องการมีฐานะทางสังคมที่ดี (Need for status)
- 1.2.2 ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Independence)
- 1.2.3 ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement)
- 1.2.4 ความต้องการปรัชญาในการดำเนินชีวิต (Need for Philosophy of Life)

2. ความสนใจของวัยรุ่น ความสนใจของวัยรุ่นแต่ละคนแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเพศ สติปัญญา สภาพแวดล้อม โอกาสในการเรียนรู้ ความสนใจของกลุ่มเพื่อน และความสนใจของครอบครัว รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเภทของความสนใจ อาจสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ความสนใจทางสังคม (Social Interest) เพศหญิงจะมีความสนใจในการพบปะสนทนากันมากกว่าชาย เพราะเพศหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าชายประมาณ 1-2 ปี ประเด็นที่พูดคุยกัน เพศหญิงมักสนทนาเรื่องตลกขบขัน เพศตรงข้าม หนังสือ ภาพยนตร์ ดนตรี ครูอาจารย์ และเพื่อนที่โรงเรียน ส่วนเพศชาย จะชอบพูดคุยเรื่องกีฬา ภาพยนตร์ เพศตรงข้าม และการเมือง โดยทั้งชายและหญิงจะให้ความสนใจพูดคุยเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมด้วย

2.2 ความสนใจส่วนบุคคล (Personal Interest) ได้แก่

- 2.2.1 ความสนใจในการแต่งกาย ความรักสวยรักงาม
- 2.2.2 ความสนใจในสุขภาพ ได้แก่ การกิน การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
- 2.2.3 ความสนใจในเพศตรงข้าม
- 2.2.4 ความสนใจที่จะแสวงหาอิสระในตัวเอง
- 2.2.5 ความสนใจในการวางแผนอาชีพในอนาคต
- 2.2.6 ความสนใจในศาสนา การรู้ดีรู้ชั่ว
- 2.2.7 ความสนใจในการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เล่นกีฬา อ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

ผู้วิจัย ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่นเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของเด็กและเยาวชนในการเปิดรับสื่อมวลชน และเสนอแนะแนวทางการผลิตรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศศิธา เพชรชูช่วย (2536) ศึกษารูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ผู้ปกครอง และผู้ผลิตรายการ พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบรายการสนทนาอภิปรายเหมาะสมสำหรับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยในลำดับชั้นกลาง รูปแบบการสาธิตทดลอง เหมาะสมกับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัยในลำดับชั้นกลาง รูปแบบรายการสารคดีและรายการกึ่งสารคดี เหมาะสมสำหรับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ด้านเจตพิสัยในลำดับชั้นกลาง ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน คือ รูปแบบรายการเกมตอบปัญหา กับความเหมาะสมในด้านพุทธิพิสัย และรูปแบบรายการสนทนาอภิปราย กับความเหมาะสมกับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ในด้านเจตพิสัย ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เหมาะสมกับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ในขั้นต่ำ

ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยของศศิธา เพชรชูช่วย เพื่อวิเคราะห์ว่ารายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาควรมีรูปแบบเช่นเดียวกับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ดังผลการวิจัยดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชไมพร ขุมพลกรัง (2535) ศึกษาความนิยมและความต้องการรายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจากกลุ่มการศึกษาที่ 3 จำนวน 900 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร คือ รายการละครสามหนุ่มสามมุม รายการวัยเด็ด และรายการ 180 ไอคิว และเมื่อพิจารณาลักษณะของรายการดังกล่าวกับลักษณะของรายการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องการ พบว่า รายการทั้ง 3 รายการ มีความสอดคล้องกับรายการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องการเพียงด้านเดียว คือ ผู้ดำเนินรายการเท่านั้น ส่วนเนื้อหาของรายการ วิธีการนำเสนอ และเวลาในการนำเสนอ ยังไม่มีความสอดคล้องกันมากนัก

ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยของชไมพร ขุมพลกรัง เพื่อวิเคราะห์ว่า ความนิยมและความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา มีลักษณะ เนื้อหา วิธีการนำเสนอและ

เวลาในการนำเสนอสอดคล้องหรือแตกต่างจากความนิยมและความต้องการรายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

นราพร สังข์ชัย (2539) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยสำรวจความพึงพอใจของเด็กกลุ่มอายุ 7-11 ปี จาก 6 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมี 16 ลักษณะเนื้อหา ได้แก่ เกมกีฬา วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ดนตรี การแสดง ศิลปประดิษฐ์ โฆษณาการ ข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน ความรู้รอบตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ธรรมชาติ คณิตศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว และผู้ใหญ่หรือเด็กที่เป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนรูปแบบรายการ พบว่า มีรายการนิตยสารทางอากาศมากกว่ารูปแบบอื่น ผู้ดำเนินรายการมีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้หญิง ผู้ชาย และหุ่น ออกอากาศในช่วงเย็นวันจันทร์-ศุกร์ และช่วงเช้าวันหยุดสุดสัปดาห์

สำหรับความพึงพอใจที่เด็กที่ต่อเนื้อหารายการ พบว่า เนื้อหาและรูปแบบที่เด็กชอบมากที่สุด คือ เกม และกีฬา พิธีกรที่เด็กพึงพอใจมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่ดำเนินรายการร่วมกับเด็ก เด็กต้องการให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกวันในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน

ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยของนราพร สังข์ชัย เพื่อวิเคราะห์ว่า ความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีลักษณะเช่นเดียวกับ ความพึงพอใจของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กหรือไม่ อย่างไร

นารากร ดิษยน (2536) วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยวิเคราะห์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศในเดือนพฤศจิกายน 2535 ระหว่างเวลา 16.00-19.30 น.ทางสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 4 สถานี พบว่า มีรูปแบบรายการ 3 ประเภท คือ นิตยสารทางอากาศ 3 รายการ ข่าว 1 รายการ และเกมโชว์ 2 รายการ มีวิธีการนำเสนอ 8 ลักษณะ การสนทนา การบรรยาย การเล่านิทาน การตอบปัญหา การแสดงประกอบเพลง การสัมภาษณ์ การแสดงการปฏิบัติจริง และเกมโชว์ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนำเสนอเนื้อหาเน้นหลักพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด รองลงมา คือเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางอารมณ์ และบุคลิกภาพ และพัฒนาทางสังคมตามลำดับ และรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3 ปีครึ่งถึง 12 ปี

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของนารากร ดิษยน เพื่อวิเคราะห์ว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนมีรูปแบบและเนื้อหาสอดคล้องกับผลการวิจัยดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

บัณฑิตา ทองสีมา (2536) ศึกษาการใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับมากที่สุด คือ รายการการ์ตูนและละคร เด็กใช้เวลาในการชมโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นการดูโทรทัศน์พร้อมกับทำกิจกรรมอื่นไปด้วย เช่น ทำการบ้าน อ่านหนังสือ และรับประทานอาหาร เด็กที่ดูโทรทัศน์มากจะใช้เวลาในการเล่นน้อย ตรงข้ามกับเด็กที่ใช้เวลาในการเล่นมากจะมีชั่วโมงในการดูโทรทัศน์น้อยกว่า

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของบัณฑิตา ทองสีมา เพื่อวิเคราะห์ว่า พฤติกรรมการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา มีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากผลการวิจัยดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

วไลรัตน์ พูนวศิน (2535) ศึกษาความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กชนบท จ.สุรินทร์ พบว่า รายการที่เป็นที่นิยมของเด็กชนบท ได้แก่ การ์ตูน รายการสำหรับเด็ก และละคร เด็กชนบทชอบการ์ตูนที่มีลักษณะสนุกสนานผจญภัย มีโครงเรื่องง่าย ๆ รายการสำหรับเด็กจะชอบที่มีลักษณะบันเทิงมากกว่ารายการที่มีเนื้อหาหมิ่นสอนความรู้ เกม และรายการตอบคำถาม ซึ่งเด็กจะชอบพิธีกรที่อยู่ในวัยเดียวกัน สำหรับละคร เด็กจะชอบเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน มีลักษณะจบในตอนมากกว่าละครชุด เด็กสนใจในตัวแสดงนำมากกว่าเนื้อหารายการ

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของวไลรัตน์ พูนวศิน เพื่อวิเคราะห์ว่า ความต้องการรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา มีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กชนบท จ.สุรินทร์หรือไม่ อย่างไร

ศศิธร พวงผกา (2535) ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการและนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า กลุ่มผู้ผลิตรายการเห็นว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุดโดยเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการรายการ และควรเสนอรายการในลักษณะการสัมภาษณ์ ละคร สารคดี และรายการผสมผสาน เวลาออกอากาศที่เหมาะสม คือ เวลา 16.00-21.00 น. วันธรรมดา และ 08.00-12.00 น. วันสุดสัปดาห์ ควรออกอากาศทุกวัน ใน 1 วันไม่ควรมีความยาวเกิน 1 ชั่วโมง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาเห็นว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีเทคนิคการนำเสนอและรูปแบบเดียวกัน คือ เกมหรือการแข่งขันตอบปัญหา

ช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ 16.00-22.00 น.ในวันธรรมดา และเวลา 08.00-10.00 น.วันสุกัลป์ดาห์ โดยอาจออกอากาศทุกวันหรือวันเว้นวันก็ได้ ใน 1 วันความยาวไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของศศิธร พวงผกา เพื่อวิเคราะห์ว่า ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน ในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม (2536) ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับชมมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ หนูทำได้ โดเรมอน และซูเปอร์จิ๋ว ประเภทรายการที่เด็กเปิดรับชมมากที่สุด คือ การ์ตูน ส่วนใหญ่ จะเปิดรับชมในช่วงเวลา 16.00-18.00 น.ของวันจันทร์-ศุกร์ และ 08.00-10.00 น.ของวันเสาร์-อาทิตย์ ด้วยเหตุผลคือ ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กมีความพึงพอใจในการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับปานกลาง ด้วยเหตุผลคือ การทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ด้านการใช้ประโยชน์ เด็กนำสิ่งที่ได้จากการชมรายการไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง โดยนำไปใช้ในการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถพื้นฐานมากที่สุด เด็กต้องการให้มีรายการสำหรับเด็กมีรูปแบบการ์ตูนมากที่สุดและต้องการให้มีหลายแบบผสมกันใน 1 รายการ เนื้อหาสนุกสนาน ต้องการให้มีพิธีกรรายการเป็นผู้ใหญ่ร่วมกับเด็ก และต้องการให้ฉายช่วงเวลา 16.00-18.00 น.ของวันจันทร์-ศุกร์ และ08.00-10.00 น.ของวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุด

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม เพื่อวิเคราะห์ว่า การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเยาวชนมีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากผลการวิจัยดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว พบว่า มีทั้งงานวิจัยที่ศึกษาเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและการศึกษาความต้องการของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์ แต่ปรากฏว่า งานวิจัยส่วนใหญ่สนใจศึกษาทัศนคติและความต้องการของเด็กในส่วนกลาง คือกรุงเทพมหานครเป็นหลัก ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการของเด็กในส่วนภูมิภาคหรือในเขตชนบท ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้อาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและความต้องการของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการนำเสนอรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาทักษะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อทักษะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา และสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประเภทของข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของข้อมูลที่ต้องการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่พักอาศัย อาชีพปัจจุบันของผู้ปกครอง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการชมรายการโทรทัศน์
3. ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม จากทั้ง 24 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ใน จ.นครราชสีมา ซึ่งประชากร 2 กลุ่มจำแนกโดยใช้เกณฑ์ด้านอายุ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. เด็ก ในงานวิจัยนี้ได้แก่ กลุ่มประชากรใน จ.นครราชสีมา ที่มีอายุ 6 – 17 ปี โดยใช้เกณฑ์ด้านอายุจำแนกเป็นกลุ่มย่อยได้เป็น กลุ่มเด็กเล็ก (6 – 12 ปี) และกลุ่มเด็กโต (12 – 17 ปี)
2. เยาวชน ได้แก่ กลุ่มประชากรใน จ.นครราชสีมา ที่มีอายุ 18 – 20 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกแบบแบ่งกลุ่ม โดยจำแนกประชากรตามอำเภอทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 27 อำเภอ ใน จ.นครราชสีมา และเลือกอำเภอสำหรับเก็บข้อมูลอย่างเฉพาะเจาะจง 3 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.พิมาย และ อ.สูงเนิน

2. เลือกสถาบันการศึกษาในอำเภอดังกล่าวโดยใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกมา มีจำนวนทั้งสิ้น 14 แห่ง จำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชน (อายุ 18-20 ปี) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาต่อไปนี้

- 1.1 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- 1.2 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- 1.3 สถาบันราชภัฏนครราชสีมา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- 1.4 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- 1.5 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนครราชสีมา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- 1.6 วิทยาลัยธุรกิจและการท่องเที่ยว อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2. กลุ่มเด็กโต (อายุ 12-17 ปี) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาต่อไปนี้

- 2.1 โรงเรียนสุรนารี อ.เมือง
- 2.2 โรงเรียนพิมายวิทยา อ.พิมาย

3. กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 6-11 ปี) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาต่อไปนี้

- 3.1 โรงเรียนมารีย์วิทยา อ.เมือง
- 3.2 โรงเรียนอ่างห้วยยาง อ.เมือง
- 3.3 โรงเรียนบ้านไพล อ.พิมาย
- 3.4 โรงเรียนบ้านบึง อ.พิมาย
- 3.5 โรงเรียนบ้านแก่นท้าว อ.สูงเนิน
- 3.6 โรงเรียนบ้านทะเล อ.สูงเนิน

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงให้ได้ชั้นเรียนต่าง ๆ และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างจากชั้นเรียนดังกล่าว ทั้งนี้ จากการสุ่มตัวอย่าง สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามชั้นปี และสถาบันการศึกษาได้ ดังนี้

ชื่อโรงเรียน	ป3	ป4	ป5	ป6	ม1	ม2	ม3	ม4	ม5	ม6	ปี1	ปี2	ปี3	ปี4	ปี5	รวม
พิมายวิทยา						47		37		8						92
สุรนารีวิทยา						18		23								41
มารีย์วิทยา	24	26														50
ม.เทคโนโลยีสุรนารี											10	38				48
อ่างห้วยยาง						47										47
บ้านไพล			29	30												59
สถาบันราชภัฏ นม.											23	12	15			50
บ้านบึง			17	29												46
ม.วงษ์ชวลิตกุล											27	26	11	11		75
แก่นท้าว				13	13	14	7									47
เทคโนโลยีราชมงคล											6	9		25	34	74
บ้านทะเล		15	15	21												51
อาชีพนครราชสีมา											1	22	5			28
ว.ธุรกิจและการท่องเที่ยว												4				4
รวม	24	41	61	93	13	126	7	60		8	67	111	31	36	34	712

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี และสถาบันการศึกษา

ทั้งนี้ จากตารางที่ 3 แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี และสถาบันการศึกษา พบว่า ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และสามารถเข้าใจข้อคำถามในแบบสอบถามได้เมื่อผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 สถานที่พักอาศัย
 - 1.4 อาชีพปัจจุบันของบิดา
 - 1.5 อาชีพปัจจุบันของมารดา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 พฤติกรรมการชมรายการโทรทัศน์
 - 2.2 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
 - 2.3 ความต้องการรายการโทรทัศน์

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์” ประกอบด้วยแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์ จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น การสื่อสารเพื่อการพัฒนา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏนครราชสีมา

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ได้แก่ เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 733 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่อง“การศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์” ได้แก่ แบบสอบถาม โดยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมชมรายการโทรทัศน์
3. ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ และทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของการศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

2. สร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
ส่วนที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมชมรายการโทรทัศน์
ส่วนที่ 3	ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
ส่วนที่ 4	ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์
ส่วนที่ 5	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการกำหนดคำตอบส่วนที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน และส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์คำตอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มจากกลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มเด็กโต และกลุ่มวัยรุ่นใน จ.นครราชสีมา ประเภทละ 1 กลุ่ม มีจำนวนกลุ่มละ 6 คน โดยการตั้งคำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม และให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันเสนอคำตอบ จากนั้น จึงนำคำตอบที่ได้รับมากำหนดเป็นตัวเลือก ทั้งนี้ เพื่อให้คำตอบที่กำหนดในแบบสอบถามเป็นที่เข้าใจตรงกันของกลุ่มตัวอย่าง และครอบคลุมสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกตอบให้ได้มากที่สุด

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ (reliability) ผู้วิจัยได้ทดสอบเครื่องมือโดยออกแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยกำหนดขอบเขตคำถามจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจทาน

5.ทำการทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มทดลองที่มีคุณสมบัติเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม จำแนกตามอายุ คือ กลุ่มอายุ 6-12 ปี จำนวน 10 คน กลุ่มอายุ 13-18 ปี จำนวน 10 คน และกลุ่มอายุ 18-20 ปีจำนวน 10 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบสุ่ม

6.นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องหรือขาดความชัดเจน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในเดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ.2546 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองร่วมกับผู้ช่วยวิจัยจำนวน 1 คน ที่ผ่านการฝึกฝนอบรมให้เข้าใจวิธีการเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

ในการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 6-7 ปี) คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจะอ่านข้อคำถาม และคำตอบพร้อมอธิบายให้เข้าใจเพื่อลดปัญหาข้อจำกัดด้านการอ่านและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มเด็กโตและกลุ่มวัยรุ่น ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้น จึงรอรับแบบสอบถามกลับทันทีเพื่อขจัดปัญหาแบบสอบถามสูญหายและความล่าช้าในการตอบกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบภาพรวมเกี่ยวกับเพศ อายุ ชั้นปี สถานที่พัก และอาชีพของบิดามารดา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมชมรายการโทรทัศน์
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้อาศัยหลักสถิติที่จำเป็น เช่น ความถี่ เปอร์เซ็นต์ ค่าเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC เป็นเครื่องมือดำเนินการ พร้อมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับคำถามปลายเปิดด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

1. พฤติกรรมชมรายการโทรทัศน์
2. ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุผลที่พึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นไว้ ดังนี้

4.01 – 5.00	เห็นด้วยมาก
3.01 – 4.00	เห็นด้วย
2.01 – 3.00	ปานกลาง
1.01 – 2.00	ไม่เห็นด้วย
0.01 – 1.00	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยนำแนวคิด ทฤษฎีใน บทที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 บท คือ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
ส่วนที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมรายการโทรทัศน์
ส่วนที่ 3	ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
ส่วนที่ 4	ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์
ส่วนที่ 5	ข้อเสนอแนะทั่วไป

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ ที่พึงประสงค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา และสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันโดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการชมรายการ โทรทัศน์
- ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์
- ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
- ส่วนที่ 6 บทสรุป

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

เพศ \ อายุ	6-11 ปี	13-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
ชาย	62	98	61	221	31
หญิง	115	179	197	491	69
รวม	177	277	258	712	100

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเพศ

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย คิดเป็นร้อยละ 69 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาย มีจำนวนร้อยละ 31 โดยในกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงจะมีจำนวนมากกว่าเพศชาย

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และลักษณะการพักอาศัย ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ลักษณะการพักอาศัย	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
พักอยู่กับบิดามารดา		118	202	66	386	54.3
พักอยู่ที่หอพัก		9	5	136	150	21.2
พักอยู่กับบิดา หรือ มารดา		17	40	11	68	9.6
พักอยู่กับญาติ		13	19	23	55	7.7
พักอยู่กับเพื่อน		1	1	15	17	2.4
อื่น ๆ		17	10	9	34	4.8
รวม		175	277	260	712	100

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและลักษณะการพักอาศัย

จากตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและลักษณะการพักอาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยกับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงไป คือ พักอาศัยที่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 21.2 พักอาศัยกับบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 9.6 พักอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 7.7 พักอยู่กับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และอื่น ๆ ได้แก่ พี่ ญาติผู้ใหญ่ และบ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 4.8

เมื่อพิจารณาจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผลการศึกษาของกลุ่มอายุ 6-11 ปี และกลุ่มอายุ 12-17 ปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่อายุ 18-20 ปี มีลักษณะแตกต่างไป คือ พักอาศัยอยู่ที่หอพักมากที่สุด รองลงไป คือ พักอยู่กับบิดามารดา และพักอยู่กับญาติ

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และ อาชีพปัจจุบันของบิดา ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อาชีพปัจจุบันของบิดา \ อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	74	119	47	240	33.7
ทำนา	75	93	68	236	33.1
ค้าขาย	40	48	63	151	21.2
รับราชการ	12	38	62	112	15.7
ทำไร่ ทำสวน	21	32	52	105	14.7
พนักงานบริษัท	22	20	7	49	6.9
อื่น ๆ	15	17	32	64	8.9

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและอาชีพปัจจุบันของบิดา

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และอาชีพปัจจุบันของบิดา พบว่า อาชีพส่วนใหญ่ของบิดาของกลุ่มตัวอย่าง คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลง ไป คือ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 33.1 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.2 รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 15.7 ทำไร่ ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 14.7 พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 6.9 และอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจระหว่างประเทศ ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการบำนาญ ศึกษาต่อ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พ่อบ้าน พระ และเสียชีวิตแล้ว คิดเป็นร้อยละ 8.9

เมื่อพิจารณาจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่บิดามีอาชีพทำนา รองลง ไป คือ รับจ้างและค้าขาย ส่วนกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปีส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง รองลง ไป คือ ทำนาและค้าขาย ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปีส่วนใหญ่บิดามีอาชีพทำนา รองลง ไป คือ ค้าขาย และรับราชการ

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และ อาชีพปัจจุบันของมารดา ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อาชีพปัจจุบันของมารดา	อายุ			รวม	
	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	73	91	68	232	32.6
รับจ้าง	71	107	45	223	31.3
ค้าขาย	43	59	90	192	27
ทำไร่ ทำสวน	19	31	50	100	14
รับราชการ	8	28	26	62	8.7
พนักงานบริษัท	22	15	7	44	6.2
อื่นๆ	15	28	37	80	11.2

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและอาชีพปัจจุบันของมารดา

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและอาชีพปัจจุบันของมารดา พบว่า อาชีพส่วนใหญ่ของมารดาของกลุ่มตัวอย่าง คือ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงไป คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.3 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 27 ทำไร่ ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 14 รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.7 พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 6.2 และอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ออกเงินกู้ และเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 11.2

เมื่อพิจารณาจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่มารดามีอาชีพทำนา รองลงไป คือ รับจ้างและค้าขาย สอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปีส่วนใหญ่มารดามีอาชีพรับจ้าง รองลงไป คือ ทำนา และค้าขาย ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปีส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รองลงไป คือ ทำนา และทำไร่ ทำสวน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมรายการโทรทัศน์

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการชมรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

สถานที่ชมรายการโทรทัศน์ อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
บ้านตนเอง	161	262	125	548	77
หอพัก	3	5	100	108	15.1
บ้านญาติ	10	15	14	39	5.5
บ้านเพื่อน	2	3	5	10	1.4
อื่น ๆ	1	2	4	7	1
รวม	177	287	248	712	100

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานที่ชมรายการโทรทัศน์

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานที่ชมรายการโทรทัศน์ พบว่า สถานที่ ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รับชมรายการโทรทัศน์คือ บ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงไปคือ หอพัก คิดเป็นร้อยละ 15.1 บ้านญาติ คิดเป็นร้อยละ 5.5 บ้านเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 1.4 และอื่น ๆ ได้แก่ บ้านเช่า ป้อมยาม และสถานที่ไม่แน่นอนแล้วแต่โอกาส คิดเป็นร้อยละ 1 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผลการศึกษาของกลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปีสอดคล้องกับผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยพบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปีรายการโทรทัศน์ที่หอพักมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างร่วมชมรายการโทรทัศน์ด้วยมากที่สุด ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

บุคคลที่ร่วมชมรายการโทรทัศน์ด้วย	อายุ			รวม	
	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	จำนวน	ร้อยละ
บิดามารดา	93	133	41	267	37.5
คนเดียว	39	77	60	176	24.7
เพื่อน	13	10	94	117	16.4
ญาติ	15	46	41	102	14.4
อื่น ๆ	17	19	14	50	7
รวม	177	285	250	712	100

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วย

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชมรายการร่วมกับบิดามารดา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงไปคือ ชมรายการโทรทัศน์คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 24.7 ชมร่วมกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ชมร่วมกับญาติ คิดเป็นร้อยละ 14.4 และอื่น ๆ ได้แก่ ไม่แน่นอนแล้วแต่โอกาส และยาม คิดเป็นร้อยละ 7 ทั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี จะชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อนมากกว่ากับบิดามารดา หรือชมคนเดียว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเล็ก (อายุ 6-11 ปี) จะมีพฤติกรรมการชมโทรทัศน์เช่นเดียวกับเด็กโต (อายุ 12-17 ปี)

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ ช่วงเวลาที่ชมในวันธรรมดา	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
18.00 – 20.00 น.	91	120	69	280	39.3
20.00 – 22.00 น.	17	74	119	210	29.5
16.00 – 18.00 น.	22	34	10	66	9.3
06.00 – 08.00 น.	30	21	2	53	7.5
22.00 น.ขึ้นไป	8	10	18	36	5.1
ไม่ได้ชม	5	10	20	35	4.9
อื่น ๆ	6	10	15	31	4.4
รวม	179	280	253	712	100

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและช่วงเวลา
ที่ชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา

จากตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ
และช่วงเวลาชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา พบว่า ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างรับชมมากที่สุด คือ
18.00-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงไป คือ เวลา 20.00-22.00 น.คิดเป็นร้อยละ 29.5 เวลา
16.00-18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 9.3 เวลา 06.00-08.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.5 เวลา 22.00 น.ขึ้นไป คิด
เป็นร้อยละ 5.1 ผู้ที่ไม่ได้ชมรายการโทรทัศน์เลย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 4.9 และอื่น ๆ ได้แก่ ชมทั้งวัน หลัง 24.00 น.เป็นต้นไป และไม่เป็นเวลา คิดเป็นร้อยละ 4.4
โดยผลการศึกษจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 6-11 ปี และ 12-17 ปีมีลักษณะ
สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-20 ปี รับชมรายการโทรทัศน์
ในช่วง 20.00-22.00 น.มากที่สุด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และ
ระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง) ที่กลุ่มตัวอย่างชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ผลการ
ศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ ระยะเวลาการชมในวันธรรมดา	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
2-3 ชั่วโมง	40	82	54	176	24.7
3-4 ชั่วโมง	22	71	66	159	22.3
1-2 ชั่วโมง	56	64	33	153	21.5
4 ชั่วโมงขึ้นไป	22	43	71	136	19.1
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	30	10	17	57	8
ไม่ได้ชม	3	3	13	19	2.7
อื่น ๆ	4	2	6	12	1.7
รวม	177	275	260	712	100

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาในการชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาในการชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมรายการโทรทัศน์เป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 24.7 โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี รองลงไป คือ 3-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 22.3 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 21.5 4 ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.1 น้อยกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 8 ไม่ได้ชมรายการโทรทัศน์เลย คิดเป็นร้อยละ 2.7 และอื่น ๆ ได้แก่ 12 ชั่วโมง และไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 1.7

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุ พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปี ใช้เวลาในการชมรายการโทรทัศน์ 1-2 ชั่วโมงมากที่สุด รองลงไป คือ 2-3 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปี ใช้เวลาในการชมรายการโทรทัศน์ 2-3 ชั่วโมงมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี ใช้เวลาในการชมโทรทัศน์ 4 ชั่วโมงขึ้นไปมากที่สุด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ ช่วงเวลาที่ชมในวันสุดสัปดาห์	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
8.00 – 10.00 น.	72	111	39	222	31.2
10.00 – 12.00 น.	13	31	39	83	11.6
12.00 – 14.00 น.	16	31	25	72	10.1
18.00 – 20.00 น.	13	15	28	56	7.9
20.00 – 22.00 น.	8	17	31	56	7.9
06.00 – 08.00 น.	28	20	1	49	6.9
16.00 – 18.00 น.	8	13	8	29	4.1
14.00 – 16.00 น.	1	9	17	27	3.8
22.00 น. ขึ้นไป	2	6	10	18	2.5
ไม่ได้ชม	3	2	13	18	2.5
อื่น ๆ	11	31	40	82	11.5
รวม	175	286	251	712	100

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและช่วงเวลาที่ชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์

จากตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและช่วงเวลาที่ชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์ พบว่า ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมในวันสุดสัปดาห์ คือ เวลา 8.00 – 10.00 น. คิดเป็นร้อยละ 31.2 เวลา 10.00 – 12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 11.6 เวลา 12.00 – 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 10.1 เวลา 18.00 – 20.00 น. และ 20.00 – 22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.9 เวลา 06.00 – 08.00 น. คิดเป็นร้อยละ 6.9 เวลา 16.00 – 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 4.1 เวลา 14.00 – 16.00 น. คิดเป็นร้อยละ 3.8 เวลา 22.00 น. ขึ้นไป ไม่ได้ชม คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอื่น ๆ ได้แก่ ชมตลอดทั้งวัน เวลา 6.00 น. เป็นต้นไป เวลา 06.00-16.00 น. เวลา 07.00-11.00 น. และช่วงเช้ากับช่วงเย็น คิดเป็นร้อยละ 11.5 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุ พบว่า ผลการศึกษามีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง) ที่กลุ่มตัวอย่างชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ ระยะเวลาการชมในที่สุดสัปดาห์	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
4 ชั่วโมงขึ้นไป	34	87	117	238	33.4
3-4 ชั่วโมง	32	72	53	157	22
2-3 ชั่วโมง	46	66	31	143	20
1-2 ชั่วโมง	44	43	26	113	15.9
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	12	4	12	28	4
ไม่ได้ชม	1	1	9	11	1.6
อื่น ๆ	8	5	9	22	3.1
รวม	177	278	257	712	100

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาการชมรายการโทรทัศน์ในที่สุดสัปดาห์

จากตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและระยะเวลาการชมรายการโทรทัศน์ในที่สุดสัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมรายการโทรทัศน์เป็นเวลา 4 ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.4 โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี รองลงไป คือ 3-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 22 2-3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 15.9 น้อยกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 4 ไม่ได้ชมรายการโทรทัศน์เลย คิดเป็นร้อยละ 1.6 และอื่น ๆ ได้แก่ 15 ชั่วโมง ชมทั้งวัน และไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 3.1

เมื่อพิจารณาผลการศึกษจำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-17 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่ ใช้เวลาชมรายการโทรทัศน์เพียง 2-3 ชั่วโมง

จากการศึกษาค้นคว้าและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และสถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมรับชมมากที่สุด ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ สถานีโทรทัศน์ที่นิยมรับชม	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
ช่อง 7	120	143	70	333	46.7
ช่อง 3	60	65	112	237	33.2
ช่อง 9	32	30	7	69	9.7
ไอทีวี	3	15	31	49	6.9
ช่อง 5	4	9	9	22	3.2
ช่อง 11	0	0	2	2	0.3
รวม	219	262	231	712	100

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานีโทรทัศน์ที่นิยมรับชมมากที่สุด

จากตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสถานีโทรทัศน์ที่นิยมรับชมมากที่สุด พบว่า สถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างรับชมมากที่สุด คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงไป คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 คิดเป็นร้อยละ 33.2 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. คิดเป็นร้อยละ 9.7 สถานีโทรทัศน์ไอทีวี คิดเป็นร้อยละ 6.9 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 คิดเป็นร้อยละ 3.2 และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 คิดเป็นร้อยละ 0.3

ทั้งนี้ จากตาราง ยังพบว่า ความนิยมในสถานีโทรทัศน์ของกลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 6-11 ปี) และกลุ่มเด็กโต (อายุ 12-17 ปี) ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ความนิยมของกลุ่มเยาวชน (อายุ 18-20 ปี) แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น คือ กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปีนิยมชมรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและประเภทของรายการที่กลุ่มตัวอย่างรับชมบ่อยที่สุด ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการที่ชมบ่อยที่สุด	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
ละคร		112	106	72	290	40.8
การ์ตูน		50	66	29	135	19
เกมโชว์		3	35	26	64	9
ข่าว		12	18	32	62	8.7
สารคดี		9	8	14	31	4.4
ตอบปัญหาวิชาการ		10	9	1	20	2.8
ภาพยนตร์ไทย		1	8	4	13	1.8
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น		1	4	7	12	1.7
ภาพยนตร์เกาหลี		0	4	7	11	1.5
ภาพยนตร์ฝรั่ง		1	4	6	11	1.5
ภาพยนตร์จีน		2	2	1	5	0.7
อื่น ๆ		1	9	8	18	2.5
ไม่ตอบ		20	12	8	40	5.6
รวม		222	273	205	712	100

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรายการโทรทัศน์ที่รับชมบ่อยที่สุด

จากตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรายการโทรทัศน์ที่รับชมบ่อยที่สุด พบว่า รายการที่กลุ่มตัวอย่างชมบ่อยที่สุด คือ รายการละคร คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงไป คือ รายการการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 19 รายการเกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 9 รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 8.7 รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 4.4 รายการตอบปัญหาวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 2.8 รายการภาพยนตร์ไทย คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายการภาพยนตร์ญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 1.7 รายการภาพยนตร์เกาหลี และรายการภาพยนตร์ฝรั่ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 รายการภาพยนตร์จีน คิดเป็นร้อยละ 0.7 อื่น ๆ ได้แก่ รายการกีฬา รายการตอบปัญหาวัยรุ่น และรายการเพลง คิดเป็นร้อยละ 2.5 โดยมีผู้ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และประเภทของรายการที่กลุ่มตัวอย่างนิยมรับชมมากที่สุด ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการที่ชอบชมมากที่สุด	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
ละคร		59	104	65	228	32
การ์ตูน		59	43	15	117	16.4
เกมโชว์		7	34	43	84	11.8
สารคดี		18	16	24	58	8.1
ข่าว		11	9	22	42	5.9
ภาพยนตร์ฝรั่ง		2	11	11	24	3.4
ภาพยนตร์เกาหลี		1	8	14	23	3.3
ตอบปัญหาวิชาการ		6	12	2	20	2.8
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น		0	12	7	19	2.7
ภาพยนตร์จีน		4	3	6	13	1.8
ภาพยนตร์ไทย		1	3	5	9	1.3
อื่นๆ		1	8	14	23	3.2
ไม่ตอบ		20	17	15	52	7.3
รวม		189	280	243	712	100

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรายการโทรทัศน์ที่นิยมมากที่สุด

จากตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรายการโทรทัศน์ที่นิยมมากที่สุด พบว่า รายการที่กลุ่มตัวอย่างนิยมมากที่สุด คือ รายการละคร คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงไป คือ รายการการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 16.4 รายการเกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 11.8 รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 8.1 รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 5.9 และรายการภาพยนตร์ฝรั่ง คิดเป็นร้อยละ 3.4 รายการภาพยนตร์เกาหลี คิดเป็นร้อยละ 3.3 รายการตอบปัญหาวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 2.8 รายการภาพยนตร์ญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 2.7 รายการภาพยนตร์จีน คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายการภาพยนตร์ไทย คิดเป็นร้อยละ 1.3 อื่น ๆ ได้แก่ รายการเพลง และรายการกีฬา คิดเป็นร้อยละ 3.2 โดยมีผู้ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 7.3 ทั้งนี้ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				ค่าเฉลี่ย	ระดับคะแนน
เหตุผล					
ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	4.18	4.25	4.34	4.26	พอใจมาก
ทำให้มีความรู้รอบตัว	4.02	4.04	4.29	4.12	พอใจมาก
ทำให้ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ	3.92	3.67	3.90	3.81	พอใจ
ทำให้ได้รับคติสอนใจ	3.96	3.75	3.74	3.79	พอใจ
ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียน	3.58	3.67	3.87	3.72	พอใจ
ทำให้สามารถนำเรื่องที่ดูไปพูดคุยกับเพื่อนได้	3.52	3.76	3.84	3.72	พอใจ
ทำให้ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	3.65	3.56	3.77	3.65	พอใจ
เป็นตัวอย่างที่ดี	3.66	3.60	3.66	3.63	พอใจ
ทำให้ทราบข่าวคราวของเพื่อนจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ	3.51	3.55	3.48	3.51	พอใจ
ดูโทรทัศน์จนเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว	3.56	3.60	3.34	3.49	พอใจ

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยแสดงระดับความพึงพอใจที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำแนกตามอายุ

จากตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยแสดงระดับความพึงพอใจที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำแนกตามอายุ พบว่า เหตุผลของความพึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันในระดับพึงพอใจมาก คือ ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ค่าเฉลี่ย 4.26 รองลงไป คือ ทำให้มีความรู้รอบตัว ค่าเฉลี่ย 4.12 พบว่า เหตุผลของความพึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันในระดับพึงพอใจ ได้แก่ ทำให้ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ ค่าเฉลี่ย 3.81 ทำให้ได้รับคติสอนใจ ค่าเฉลี่ย 3.79 ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียน ทำให้สามารถนำเรื่องที่ดูไปพูดคุยกับเพื่อนได้ ค่าเฉลี่ย 3.72 ทำให้ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 3.65 เป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตัว ค่าเฉลี่ย 3.63 ทำให้ทราบข่าวคราวของเพื่อนจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 3.51 และดูโทรทัศน์จนเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว ค่าเฉลี่ย 3.49 โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และ ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ความพึงพอใจ \ อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
พอใจ	76	148	170	394	55.2
พอใจมาก	92	94	41	227	31.8
เฉย ๆ	13	22	40	80	11.2
ไม่พอใจ	1	5	6	12	1.7
ไม่พอใจอย่างมาก	0	1	0	1	0.1
รวม	185	270	257	712	100

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงไปคือ พอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 31.8 รู้สึกเฉย ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.2 รู้สึกไม่พอใจ คิดเป็นร้อยละ 1.7 และไม่พอใจอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 0.1

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พบว่า ผลการศึกษาจากกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่ ตอบว่า มีความพึงพอใจมากต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุแห่งความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

สาเหตุแห่งความพึงพอใจ	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
ได้รับความบันเทิง		92	172	165	429	60.3
ชอบเนื้อหาของรายการ/ละคร		81	125	109	315	44.2
ได้รับความรู้รอบตัว		67	88	123	278	39
ชอบพิธีกร / นักแสดง		40	64	58	162	22.8
ได้รับความรู้ทางวิชาการ		50	53	57	160	22.5
ได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเพื่อนวัยเดียวกัน		29	48	49	126	17.7
ดีกว่ารายการช่องอื่น ๆ		19	24	24	67	9.4
อื่น ๆ		1	4	3	8	0.1

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุที่ทำให้พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน จำแนกตามอายุและสาเหตุที่ทำให้พึงพอใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ได้รับความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงไป คือ ชอบเนื้อหาของรายการ/ละคร คิดเป็นร้อยละ 44.2 ได้รับความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 39 ชอบพิธีกร / นักแสดง คิดเป็นร้อยละ 22.8 ได้รับความรู้ทางวิชาการคิดเป็นร้อยละ 22.5 ได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเพื่อนวัยเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ดีกว่ารายการสถานีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.4 และอื่น ๆ ได้แก่ มีความสุขกับสิ่งที่ได้ดู ได้มุมมองอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไป และได้ทราบความเป็นมาของบุคคลอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.1 โดยผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุแห่งความไม่พึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

สาเหตุแห่งความไม่พึงพอใจ	อายุ			รวม	
	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	จำนวน	ร้อยละ
มีโฆษณามาก	56	86	33	175	24.6
ไม่สนุก	44	39	11	94	13.2
เนื้อหาซ้ำซาก	19	46	26	91	12.8
คู่มือไม่รู้เรื่อง	28	24	16	68	9.6
ไม่ชอบพิธีกร / ตัวแสดง	6	6	6	18	2.5
อื่น ๆ	3	3	0	6	0.8

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและสาเหตุที่ทำให้ไม่พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำแนกตามอายุและสาเหตุที่ทำให้ไม่พึงพอใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีโฆษณามาก คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงไปคือ ไม่สนุก คิดเป็นร้อยละ 13.2 เนื้อหาซ้ำซาก คิดเป็นร้อยละ 12.8 คู่มือไม่รู้เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.6 ไม่ชอบพิธีกร / ตัวแสดง คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอื่น ๆ ได้แก่ พิธีกรซ้ำหน้ากันในแต่ละรายการ เนื้อหาละครไม่สร้างสรรค์ และแต่ละรายการนำเสนอในวิธีการคล้าย ๆ กันคิดเป็นร้อยละ 0.8 โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความคิดเห็นต่อประเภทของรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
รายการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ		29	59	64	152	21.3
รายการสารคดี		27	36	49	112	15.7
การ์ตูน		31	28	32	91	12.8
ละคร		29	51	4	84	11.8
รายการข่าว		28	14	6	48	6.8
รายการเกมโชว์		5	22	9	36	5.1
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น		3	4	1	8	1.1
ภาพยนตร์ไทย		0	3	1	4	0.6
ภาพยนตร์ฝรั่ง		1	2	0	3	0.4
ภาพยนตร์จีน		1	0	0	1	0.1
ภาพยนตร์เกาหลี		0	1	0	1	0.1
อื่น ๆ		10	5	2	17	2.4
ไม่ตอบ		50	62	43	155	21.8
รวม		214	287	211	712	100

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความคิดเห็นต่อประเภทของรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความคิดเห็นต่อประเภทของรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนที่สุด คือ รายการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 21.3 รองลงไปคือ รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 15.7 การ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ละคร คิดเป็นร้อยละ 11.8 รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 6.8 รายการเกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 5.1 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 1.1 ภาพยนตร์ไทย คิดเป็นร้อยละ 0.6 ภาพยนตร์ฝรั่ง คิดเป็นร้อยละ 0.4 ภาพยนตร์จีนและภาพยนตร์เกาหลี คิดเป็นร้อยละ 0.1 และอื่น ๆ ได้แก่ รายการเพลง รายการวิเคราะห์เจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ และเหมาะสมแล้วทุกรายการที่กล่าวมา คิดเป็นร้อยละ 2.4 โดยมีผู้ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 21.8 ทั้งนี้ กลุ่มเด็กเล็กก็มีความเห็นว่า รายการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชน คือ รายการการ์ตูน

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รูปแบบรายการที่ต้องการ	อายุ			รวม	
	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	จำนวน	ร้อยละ
มีเด็กจากทางบ้านมาร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา	43	90	70	203	28.5
มีการสอดแทรกสารคดี	27	42	76	145	20.4
มีการแสดง / เต้นประกอบเพลง	35	57	17	109	15.3
เสนอเป็นละคร	19	40	17	76	10.7
มีตัวการ์ตูนเป็นพิธีกร	31	16	14	61	8.6
มีพิธีกรพูดคุยอย่างเดียว	3	6	3	12	1.7
มีการใช้หุ่น (หุ่นมือ/ หุ่นกระบอก)	6	3	1	10	1.4
อื่น ๆ	2	7	2	11	1.5
ไม่ตอบ	21	30	34	85	11.9
รวม	187	291	234	712	100

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและรูปแบบรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และรูปแบบรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ มีเด็กจากทางบ้านมาร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงไปที่ มีการสอดแทรกสารคดี คิดเป็นร้อยละ 20.4 มีการแสดง / เต้นประกอบเพลง คิดเป็นร้อยละ 15.3 เสนอเป็นละคร คิดเป็นร้อยละ 10.7 มีตัวการ์ตูนเป็นพิธีกร คิดเป็นร้อยละ 8.6 มีพิธีกรพูดคุยอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 1.7 มีการใช้หุ่น (หุ่นมือ/ หุ่นกระบอก) คิดเป็นร้อยละ 1.4 และอื่น ๆ ได้แก่ มีมิวสิควิดีโอประกอบ นำเสนอในหลากหลายรูปแบบ ไม่มีโฆษณา มีสาระมาก ๆ และนำเสนอแบบการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 1.5 โดยมีผู้ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.9

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผลการศึกษาจากกลุ่มอายุ 6-11 ปีและกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปี มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปีส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ มีการสอดแทรกสารคดี

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

เนื้อหารายการที่ต้องการ	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
ความรู้รอบตัว		107	176	194	477	67
ความบันเทิง		51	158	117	326	45.8
ความรู้ทางวิชาการ		69	109	115	293	41.1
ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม		40	66	141	247	34.7
กิจกรรมสำหรับเด็ก		50	33	95	178	25
เกมโชว์		34	60	41	135	19
อื่น ๆ		2	4	8	14	2

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเนื้อหา รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ ความรู้รอบตัว คิดเป็น ร้อยละ 67 รองลงไปคือ เนื้อหาเกี่ยวกับความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 45.8 ความรู้ทางวิชาการ คิดเป็น ร้อยละ 41.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 34.7 กิจกรรมสำหรับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 25 เกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 19 และอื่น ๆ ได้แก่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทั้งใน และต่างประเทศ นำเสนอสารคดีชีวิตสัตว์ป่า ปลูกจิตสำนึกของความเป็นไทย มีกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ และนำเสนอเนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 2 โดยผลการศึกษาจากกลุ่ม ตัวอย่างแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มเด็กโต และกลุ่มวัยรุ่น มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และเวลาที่
ที่เหมาะสมสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ผลการ
ศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ เวลาสำหรับรายการในวันธรรมดา	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
18.00-20.00 น.	73	91	46	210	29.5
16.00-18.00 น.	26	50	91	167	23.5
8.00-10.00 น.	34	39	30	103	14.5
06.00-08.00 น.	27	31	43	101	14.2
20.00-22.00 น.	16	25	8	49	6.9
14.00-16.00น.	4	9	12	25	3.5
10.00 -12.00 น.	7	8	3	18	2.5
12.00-14.00 น.	4	4	3	11	1.6
22.00 น.ขึ้นไป	1	9	6	16	2.2
อื่น ๆ	1	9	1	11	1.6
รวม	195	272	245	712	100

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเวลาที่
เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา

จากตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ
และเวลาที่เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
เห็นว่า เวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา คือ เวลา 18.00-20.00 น.
คิดเป็นร้อยละ 29.5 เวลา 16.00-18.00 น.คิดเป็นร้อยละ 23.5 เวลา 8.00-10.00 น. คิดเป็นร้อยละ
14.5 เวลา 06.00-08.00 น. คิดเป็นร้อยละ 14.2 เวลา 20.00-22.00 น.คิดเป็นร้อยละ 6.9 เวลา
14.00-16.00น. คิดเป็นร้อยละ 3.5 เวลา 10.00 -12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 2.5 เวลา 22.00 น.ขึ้นไป คิด
เป็นร้อยละ 2.2 และอื่น ๆ ได้แก่ ทั้งวัน เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เวลา 19.00 น. เป็นต้นไป และ
18.00-22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 1.6

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผลการศึกษาจากกลุ่มอายุ 6-11 ปีและกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปี มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 18-20 ปีส่วนใหญ่เห็นว่า เวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา คือ เวลา 16.00-18.00 น.

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และเวลาที่เหมาะสมสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์(เสาร์-อาทิตย์) ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

อายุ เวลาสำหรับรายการในวันสุดสัปดาห์	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
				จำนวน	ร้อยละ
8.00-10.00 น.	75	123	118	316	44.4
06.00-08.00 น.	39	35	39	113	15.9
10.00 –12.00 น.	21	41	38	100	14
12.00-14.00 น.	10	16	8	34	4.8
14.00-16.00น.	9	17	8	34	4.8
18.00-20.00 น.	11	10	10	31	4.4
16.00-18.00 น.	6	10	15	31	4.4
20.00-22.00 น.	3	9	1	13	1.8
22.00 น.ขึ้นไป	1	9	1	11	1.5
อื่น ๆ	9	12	8	29	4
รวม	184	282	246	712	100

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเวลาที่ เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและเวลาที่ เหมาะสมสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์ พบว่า เวลาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์ ได้แก่ เวลา 8.00-10.00 น. คิดเป็น ร้อยละ44.4 รองลงไปคือ เวลา 06.00-08.00 น. คิดเป็นร้อยละ 15.9 เวลา 10.00 -12.00 น. คิดเป็น ร้อยละ 14 เวลา 12.00-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 4.8 เวลา 14.00-16.00น. คิดเป็นร้อยละ 4.8 เวลา 18.00-20.00 น.และเวลา 16.00-18.00 น.คิดเป็นร้อยละ 4.4 เวลา 20.00-22.00 น.คิดเป็นร้อยละ 1.8 เวลา 22.00 น.ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ1.5 และ อื่น ๆ ได้แก่ ทั้งวัน เวลา 06.00 น. เป็นต้นไป เวลา

08.00 น. เป็นต้นไป เวลา 13.00-15.00 น. เวลา 09.00-12.00 น. และ 08.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 4 โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และภาษาที่เหมาะสมสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ภาษาที่ใช้ในรายการ	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
ภาษากลาง		112	207	225	544	76.4
ภาษาถิ่น		52	57	12	121	17
เสียงในฟิล์ม		12	11	17	40	5.6
ไม่ตอบ		4	3	0	7	1
รวม		180	278	254	712	100

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและภาษาที่ควรใช้ในรายการเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และภาษาที่ควรใช้ในรายการเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ภาษาที่ควรใช้ในรายการสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ ภาษากลาง คิดเป็นร้อยละ 76.4 ภาษาถิ่น คิดเป็นร้อยละ 17 เสียงในฟิล์ม คิดเป็นร้อยละ 5.6 และมีผู้ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 1 โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มเด็กโต และกลุ่มวัยรุ่น มีลักษณะสอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษา แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ความต้องการมีส่วนร่วมในรายการ	อายุ	6-11 ปี	12-17 ปี	18-20 ปี	รวม	
					จำนวน	ร้อยละ
อยากเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือ การผลิตรายการ		49	101	62	212	29.8
อยากเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบ ปัญหา		82	66	35	183	25.7
ไม่อยากมีส่วนร่วม อยากเป็นผู้ดู ทางหน้าจอโทรทัศน์		15	43	50	108	15.1
อยากให้ข้อเสนอแนะ / ดิชมรายการ		5	23	65	93	13
อยากเป็นพิธีกรในรายการ		25	28	15	68	9.6
อยากเข้าไปเป็นผู้ผลิตรายการด้วย		13	17	16	46	6.5
อื่น ๆ		1	0	1	2	0.3
รวม		180	278	244	712	100

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความต้องการมีส่วนร่วมในรายการสำหรับเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและความต้องการมีส่วนร่วมในรายการสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ต้องการเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงไป คือ ต้องการเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 25.7 ไม่อยากมีส่วนร่วม ต้องการเป็นผู้ดูทางหน้าจอโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 15.1 ต้องการให้ข้อเสนอแนะ / ดิชมรายการ คิดเป็นร้อยละ 13 ต้องการเป็นพิธีกรในรายการ คิดเป็นร้อยละ 9.6 ต้องการเข้าไปเป็นผู้ผลิตรายการด้วย คิดเป็นร้อยละ 6.5 และอื่น ๆ ได้แก่ อยากเป็นผู้สร้างสรรค์รายการ (creative) คิดเป็นร้อยละ 0.3

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผลการศึกษาจากกลุ่มที่มีอายุ 12-17 ปี มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหามากที่สุด และกลุ่มอายุ 18-20 ปี ต้องการให้ข้อเสนอแนะหรือดิชมรายการ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการเปิดให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างเป็นทางการ โทรทัศน์ที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชน ได้มีกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะความคิดเห็นต่อรายการโทรทัศน์ ดังนี้

1. รายการโทรทัศน์ควรมาถ่ายทำในสถานศึกษา เช่น ตามโรงเรียนต่าง ๆ บ้าง เพื่อสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมให้กับเด็กและเยาวชน
2. ควรมีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนนำเสนอแทรกในช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดทั้งวัน
3. เนื้อหารายการโทรทัศน์ควรสอดแทรกคติ ความรู้ หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เช่น การรับสมัครรับทุนต่าง ๆ การท่องเที่ยว ประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ
4. สถานีโทรทัศน์ควรนำเสนอรายการละครที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์สังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ละครสะท้อนชีวิตวัยรุ่น ละครอิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น และควรลดละครที่มีเนื้อหารุนแรงหรือละครที่นำเสนอเรื่องเพศอย่างชัดเจน
5. ควรมีการนำเสนอรายการใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำซากจำเจ
6. รายการสำหรับเด็กรายการหนึ่ง ๆ ควรมีความยาวมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และไม่ควรมีโฆษณามากเกินไป
7. รายการโทรทัศน์ควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงความคิดเห็นได้ตอบ หรือมีส่วนร่วมกับรายการมากขึ้น
8. การชมรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ผู้ชมต้องรับชมอย่างมีวิจารณญาณ

ส่วนที่ 6 บทสรุป

จากการสำรวจข้อมูลจากเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สามารถประมวลข้อค้นพบที่ได้รับจากการวิจัย ดังตารางที่ 28 แสดงจำนวนของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อค้นพบในงานวิจัย

ประเด็น	อายุ		เยาวชน (19-20 ปี)
	เด็กเล็ก (6-11 ปี)	เด็กโต (12-17 ปี)	
เพศ	หญิงมากกว่าชาย	หญิงมากกว่าชาย	หญิงมากกว่าชาย
สถานที่พักอาศัย	พักอยู่กับบิดามารดา	พักอยู่กับบิดามารดา	หอพัก
อาชีพของบิดา	ทำนา	รับจ้าง	ทำนา
อาชีพของมารดา	ทำนา	รับจ้าง	ค้าขาย
สถานที่ชมรายการโทรทัศน์	บ้านตนเอง	บ้านตนเอง	บ้านตนเอง
บุคคลที่ร่วมรับชมโทรทัศน์	บิดามารดา	บิดามารดา	เพื่อน
เวลาที่รับชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา	18.00-20.00 น.	18.00-20.00 น.	20.00-22.00 น.
จำนวนชั่วโมงที่รับชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา	1-2 ชั่วโมง	2-3 ชั่วโมง	4 ชั่วโมงขึ้นไป
เวลาที่รับชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์	8.00-10.00 น.	8.00-10.00 น.	8.00-10.00 น. และ 10.00-12.00 น.
จำนวนชั่วโมงที่รับชมรายการโทรทัศน์ในวันสุดสัปดาห์	2-3 ชั่วโมง	4 ชั่วโมงขึ้นไป	4 ชั่วโมงขึ้นไป
สถานีโทรทัศน์ที่นิยมรับชม	สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7	สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7	สถานีโทรทัศน์ช่อง 3
ประเภทของรายการโทรทัศน์ที่รับชมบ่อย	รายการละคร	รายการละคร	รายการละคร
ประเภทของรายการโทรทัศน์ที่นิยมรับชม	รายการละคร	รายการละคร	รายการละคร
ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์	ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	ได้รับความสนุก สนานเพลิดเพลิน	ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน
ระดับความพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน	พอใจมาก	พอใจ	พอใจ
เหตุผลที่พึงพอใจรายการโทรทัศน์	ได้รับความบันเทิง	ได้รับความบันเทิง	ได้รับความบันเทิง
เหตุผลที่ไม่พึงพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน	มีโฆษณา太多	มีโฆษณา太多	มีโฆษณา太多
รายการประเภทที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชน	รายการการ์ตูน	รายการตอบปัญหา ทางวิชาการ	รายการตอบปัญหาทาง วิชาการ
รูปแบบรายการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชน	ให้เด็กมีส่วนร่วมใน การรายการในลักษณะ การร่วมเล่นเกมหรือ ตอบปัญหา	ให้เด็กมีส่วนร่วมใน การรายการใน ลักษณะการร่วมเล่น เกมหรือตอบปัญหา	สอดแทรกสารคดี

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อค้นพบในงานวิจัย

ประเด็น	เด็ก (6-18 ปี)		เยาวชน (19-20 ปี)
	เด็กเล็ก (6-11 ปี)	เด็กโต (12-17 ปี)	
เนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน	ความรู้รอบตัว	ความรู้รอบตัว	ความรู้รอบตัว
เวลาที่เหมาะสมสำหรับการเสนอรายการเด็กและเยาวชนในวันธรรมดา	18.00-20.00 น.	18.00-20.00 น.	16.00-18.00 น.
เวลาที่เหมาะสมสำหรับการเสนอรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์	8.00-10.00 น.	8.00-10.00 น.	8.00-10.00 น.
ภาษาที่ควรใช้ในรายการสำหรับเด็กและเยาวชน	ภาษากลาง	ภาษากลาง	ภาษากลาง
ความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์	ร่วมเล่นเกม ตอบปัญหา	ชมการผลิตรายการ	ให้ข้อเสนอแนะ / ดิชมรายการ

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อค้นพบในงานวิจัย

จากตารางที่ 28 แสดงจำนวนของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อค้นพบในงานวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย โดยในกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงจะมีจำนวนมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนของเด็กและเยาวชน ในจ. นครราชสีมาที่มีจำนวนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยกับบิดามารดา รองลงไป คือ พักอาศัยที่หอพัก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน (อายุ 18-20 ปี) มีลักษณะแตกต่างไป คือ พักอาศัยอยู่ที่หอพักมากที่สุด รองลงไป คือ พักอยู่กับบิดามารดา และพักอยู่กับญาติ เนื่องจากกลุ่มเยาวชนมักเป็นนักศึกษาวิทยาลัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ต้องเดินทางจากภูมิลำเนาอื่นมาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและมีจำนวนไม่น้อยเดินทางมาจากต่างจังหวัดจึงทำให้ต้องพักอาศัยอยู่ที่หอพักเพื่อความสะดวกในการเดินทาง โดยหอพักดังกล่าวมีทั้งที่เป็นหอพัก ภายในมหาวิทยาลัย และหอพักภายนอกซึ่งอยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา

เมื่อพิจารณารูปร่างทางครอบครัวของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจัดได้ว่า อยู่ในระดับยากจนถึงฐานะปานกลาง กล่าวคือ อาชีพส่วนใหญ่ของบิดาของกลุ่มตัวอย่างคือ รับจ้างทั่วไป รองลงไป คือ ทำนา ค้าขาย รับราชการ โดยกลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 6-11 ปี) ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพทำนา รองลงไป คือ รับจ้างและค้าขาย ส่วนกลุ่มเด็กโต (อายุ 12-17 ปี) ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง รองลงไป คือ ทำนาและค้าขาย ในขณะที่กลุ่มเยาวชน (อายุ 18-20 ปี) ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพทำนา รองลงไป คือ ค้าขาย และรับราชการ ส่วนอาชีพส่วนใหญ่ของมารดาของกลุ่มตัวอย่าง

คือ ทำนา รองลงไป คือ รับจ้าง และค้าขาย กลุ่มเด็กเล็กส่วนใหญ่ มารดามีอาชีพทำนา รองลงไป คือ รับจ้างและค้าขาย ส่วนกลุ่มเด็กโตส่วนใหญ่มารดามีอาชีพรับจ้าง รองลงไป คือ ทำนา และค้าขาย ในขณะที่กลุ่มเยาวชน ส่วนใหญ่มารดามีอาชีพค้าขาย รองลงไป คือ ทำนา และทำไร่ ทำสวน ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่า ฐานะของผู้ปกครองของกลุ่มเยาวชนจัดได้ว่า มีความมั่นคงในระดับที่สามารถส่งบุตรหลานเรียนหนังสือในระดับสูงได้มากกว่ากลุ่มเด็กเล็กและเด็กโต

เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า สถานที่ ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รับชมรายการโทรทัศน์ คือ บ้านของตนเอง รองลงไปคือ หอพัก บ้านญาติ กลุ่มเยาวชนจะชมรายการโทรทัศน์ที่หอพักรองลงไปและมีจำนวนเยาวชนที่ชมรายการโทรทัศน์ที่หอพักมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้ สถานที่รับชมรายการโทรทัศน์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างรับชมรายการร่วมกับบิดามารดามากที่สุด รองลงไปคือ ชมรายการโทรทัศน์คนเดียว ชมร่วมกับเพื่อน ชมร่วมกับญาติ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนจะชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อนมากกว่ากับบิดามารดา หรือชมคนเดียว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเล็ก จะมีพฤติกรรมการชมโทรทัศน์เช่นเดียวกับเด็กโต ซึ่งบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วยดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ สำหรับในกลุ่มเด็กเล็ก การรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับบิดามารดา จะส่งผลดีโดยตรงอันเนื่องมาจากบิดามารดาได้ใช้โอกาสดังกล่าวในการให้ข้อคิด ซึ่งข้อดีข้อเสียจากเนื้อหาที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์

สำหรับกลุ่มเยาวชน การรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อน จะส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และเป็นประโยชน์ในการนำหัวข้อหรือเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ไปพูดคุยและเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ในขณะเดียวกัน เนื่องด้วยธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญต่อการยอมรับจากเพื่อนมาก ดังนั้น เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ วัยรุ่นจึงเลือกที่จะเปิดรับชมรายการตามความนิยมเพื่อนเพื่อสร้างความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จากความสำคัญดังกล่าว ผู้มีหน้าที่ผลิตรายการโทรทัศน์จึงควรตระหนักถึงบุคคลแวดล้อมที่ร่วมรับชมรายการของเด็กและเยาวชนด้วย

ในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ เด็กและเยาวชนนิยมรับชมในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน 18.00-20.00 น. รองลงไป คือ เวลา 20.00-22.00 น. จึงอาจกล่าวได้ว่า การชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมอันดับแรกของเด็กและเยาวชนกระทำนอกเหนือจากการเรียนซึ่งเป็นภารกิจหลัก อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ในปัจจุบัน รายการที่นำเสนอในช่วงเวลาดังกล่าวของสถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ และเป็นรายการบันเทิงเสียเป็นส่วนมาก เช่น รายการละคร

ขณะที่รายการสำหรับเด็กยังคงมีจำนวนน้อย ส่วนกลุ่มเยาวชนจะให้ความสนใจรับชมรายการโทรทัศน์ในช่วง 20.00-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการนำเสนอรายการข่าวและละครมากที่สุด ส่วนในวันสุดสัปดาห์ การเปิดชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมแรกของวัน โดยจากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมในวันสุดสัปดาห์ คือ เวลาช่วงเช้าถึงเที่ยง คือ 8.00 – 10.00 น. เวลา 10.00 – 12.00 น. โดยในปัจจุบัน พบว่า รายการส่วนใหญ่ที่นำเสนอตามสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ยังคงเป็นรายการประเภทบันเทิง คือ มีเนื้อหาเป็นรายการการ์ตูน รายการละคร หรือภาพยนตร์

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ค่อนข้างมาก หรืออาจกล่าวได้ว่า ใช้เวลาส่วนใหญ่ นอกเหนือจากการเรียนหนังสือไปกับการรับชมรายการโทรทัศน์ คือ ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และปริมาณการรับชมรายการโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ กลุ่มเด็กเล็กใช้เวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์เฉลี่ยเพียงวันละ 1-2 ชั่วโมง กลุ่มเด็กโตใช้เวลาในการชมรายการโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 2-3 ชั่วโมง ในขณะที่กลุ่มเยาวชนใช้เวลาในการชมโทรทัศน์โดยเฉลี่ยมากที่สุด คือวันละ 4 ชั่วโมงขึ้นไป ส่วนในวันเสาร์-อาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์เฉลี่ยถึงวันละ 4 ชั่วโมงขึ้นไป โดยส่วนใหญ่กลุ่มเยาวชนใช้เวลาไปกับการชมรายการโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มเด็กเล็กใช้เวลาชมรายการโทรทัศน์ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งนับได้ว่ากิจกรรมการชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามากที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชนในช่วงสุดสัปดาห์ แต่กลับพบว่า รายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำนวนมากยังมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งรายการที่ให้ประโยชน์ในเชิงความรู้ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก

เมื่อพิจารณาจากสถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างรับชมมากที่สุด เป็นสถานีที่เน้นการนำเสนอเนื้อหารายการที่ให้ความบันเทิง เช่น ละคร เกมโชว์ เป็นหลัก คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รองลงไป คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท ในขณะที่ความนิยมของกลุ่มเยาวชนนิยมชมรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุด ซึ่งเนื้อหาที่น่าสนใจในสถานีโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมดังกล่าวสอดคล้องกับประเภทของรายการที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับบ่อยและนิยม คือ รายการการ์ตูน รายการละคร และรายการเกมโชว์ นำไปสู่การตั้งคำถามในลำดับต่อไปว่า รายการที่ได้รับความนิยมดังกล่าวมาจากคุณลักษณะที่น่าสนใจของรายการ หรือเป็นเพราะมีรายการประเภทดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมากจนขาดทางเลือกในการรับชมรายการประเภทอื่น ๆ ทำให้ผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องนิยมรับชมรายการที่มีอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันที่มุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน คือ ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในขณะที่ประโยชน์และความพึงพอใจด้านอื่น ๆ เช่น ได้รับความรู้รอบตัว ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ ได้รับความคิสอนใจ และได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียนเป็นเหตุผลที่สร้างความพึงพอใจในระดับรองลงไป ทั้งนี้ ในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพอใจรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มเด็กเล็กมีความพึงพอใจในระดับมากต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน โดยทุกกลุ่มให้เหตุผลที่สอดคล้องกับประโยชน์ของการเปิดรับรายการโทรทัศน์ คือ ได้รับความบันเทิง รองลงไป คือ ชอบเนื้อหาของรายการ/ละคร ได้รับความรู้รอบตัว ในขณะที่การมุ่งผลกำไรในเชิงธุรกิจจากการขายสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์โดยการโฆษณาที่มากจนเกินควรเป็นส่วนที่สร้างความไม่พึงพอใจแก่เด็กและเยาวชน ดังที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลต่อความไม่พึงพอใจต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันว่า มีโฆษณามาก รองลงไปคือ การนำเสนอที่ไม่สนุก และเนื้อหาของรายการที่ซ้ำซาก ดังจะพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะมีเนื้อหาคล้ายกัน โดยเฉพาะหากมีรายการใดได้รับความนิยม จะปรากฏรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นมาอีกจำนวนมาก

แม้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่นิยมรับชมรายการละคร และการ์ตูนมากที่สุด แต่ความต้องการของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาก็ยังเป็นไปในเชิงอุดมคติ กล่าวคือเห็นว่า รายการประเภทที่เหมาะสมที่สุด คือ รายการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ซึ่งรายการประเภทดังกล่าวในปัจจุบันยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายการประเภทอื่น รองลงไปคือ รายการประเภทสารคดี การ์ตูน ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการรายการในลักษณะการร่วมเล่นเกมหรือตอบปัญหา รองลงไปคือ สอดแทรกสารคดีและการแสดง หรือเต้นประกอบเพลง ในขณะที่กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ การสอดแทรกความรู้ในลักษณะของรายการสารคดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นต่อเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุดที่เห็นว่า เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนควรนำเสนอความรู้รอบตัว รองลงไปคือ เนื้อหาเกี่ยวกับความบันเทิง ความรู้ทางวิชาการ ทั้งนี้ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเป็นเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค แต่ยังเห็นว่า ภาษาที่ควรใช้ในรายการสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ควรเป็นภาษากลาง ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ตรงกัน

สำหรับเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในทัศนะของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างนับได้ว่า สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชน คือ ควรมีรายการเด็กและเยาวชน

ในช่วงเวลาเย็น คือ เวลา 18.00-20.00 น. ในวันธรรมดา โดยกลุ่มเยาวชน เห็นว่า เวลาที่เหมาะสมที่สุด คือ 16.00-18.00 น. ส่วนในวันสุดสัปดาห์ เวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชน คือ เวลา 8.00-10.00 น. และเวลา 10.00 -12.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่ว่างจากภารกิจการเรียนและพักผ่อนอยู่ที่บ้าน ซึ่งในปัจจุบัน รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอในช่วงเวลาดังกล่าวยังนับว่ามีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนจำนวนน้อย โดยเท่าที่ปรากฏในสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งจะเป็นรายการการ์ตูนเสียเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 6-11 ปีส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา มากที่สุด กลุ่มเด็กโตต้องการเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการ ส่วนกลุ่มอายุ 18-20 ปี ต้องการให้ข้อเสนอแนะหรือติชมรายการ โดยจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในฐานะผู้เปิดรับสาร โดยยังไม่ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนในฐานะผู้ผลิตเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยเป็นกลุ่มผู้ชมที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งอาจทำให้รู้สึกว่าการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นเรื่องไกลตัวสำหรับเด็ก และไม่ได้รับการปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการตนเอง ความสนใจในการมีส่วนร่วมจึงเป็นไปในลักษณะของการเข้าไปร่วมชมกระบวนการผลิตรายการอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นผู้ผลิต หรือเป็นพิธีกรกลับมีน้อยกว่า

จากข้อค้นพบดังกล่าวจากการศึกษา พบว่า รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน แม้ว่า จะสามารถตอบสนองความต้องการของความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาได้ แต่เป็นการตอบสนองต่อความพึงพอใจด้านความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับจำนวนรายการประเภทบันเทิงซึ่งนับว่ามีสัดส่วนมากที่สุดในบรรดารางวัลทุกประเภทที่นำเสนอทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย แต่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการด้านการได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นภารกิจประการหนึ่งของสื่อมวลชนที่พึงกระทำ ซึ่งผู้ผลิตรายการโทรทัศน์รวมทั้งผู้บริหารสถานีควรให้ความสำคัญ และคำนึงถึงการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคด้วย

ในด้านเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครแล้ว เด็กและเยาวชนจากส่วนภูมิภาคยังคงมีโอกาสน้อยมากที่จะได้เข้าไปมีบทบาทในกระบวนการผลิตรายการ ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านความห่างไกล ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกว่าการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นเรื่องไกลตัวและยากเกินความสามารถที่เด็กจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ดังนั้น หากมีโอกาส เด็กและเยาวชนจึงมีความ

ประสงค์จะได้เข้าไปร่วมชมการผลิตรายการโทรทัศน์หรือได้เข้าไปร่วมเล่นเกมและตอบปัญหาในรายการ มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นผู้ผลิตเสียเอง ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนจากส่วนภูมิภาคได้เข้าไปมีบทบาทต่อกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแสดงบทบาทกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่จะเรียกร้องหรือแสดงความต้องการที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ได้ โดยควรมีช่องทางสำหรับการนำเสนอความคิดเห็นหรือแสดงบทบาทของเด็กและเยาวชนให้มากกว่าที่ปรากฏอยู่

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย พบว่ากับข้อเสนอแนะของเด็กและเยาวชนกลุ่มใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ทำให้สามารถ ถประมาณลักษณะของรายการที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาจำแนกตามช่วงอายุได้ ดังนี้

1. รายการโทรทัศน์สำหรับกลุ่มเด็กเล็ก

เนื่องจากลักษณะของกลุ่มเด็กเล็ก มีสภาพการรับรู้จำกัด สนใจสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวและคุ้นเคย วัตถุประสงค์ของการจัดรายการจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ภาษา และความบันเทิงเบาๆ โดยใช้ภาษาที่ง่าย และมีความแปลก เนื้อหารายการ ควรเป็นเรื่องที่อยู่รอบตัว หรือสิ่งที่คุ้นเคย เช่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับพ่อแม่ เด็ก สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น รูปแบบการนำเสนอรายการไม่ควรซับซ้อน แต่ควรนำเสนออย่างตรงไปตรงมา และแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น ใช้ การ์ตูน หรือ ตัวละครเป็นสื่อในการถ่ายทอด ทั้งนี้ เวลาการนำเสนอไม่ควรนานเกิน 30 นาที เนื่องจากโดยธรรมชาติ เด็กจะมีสมาธิหรือให้ความสนใจจดจ่อต่อสิ่งที่ผ่านเข้ามาสู่การรับรู้เป็นระยะเวลาเพียงสั้น ๆ เวลาการนำเสนอรายการสำหรับเด็กควรเป็นวันธรรมดาหลังกลับจากโรงเรียน และวันสุดสัปดาห์ในช่วงเช้า

2. รายการโทรทัศน์สำหรับกลุ่มเด็กโต

เนื่องจากลักษณะของกลุ่มเด็กโต มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น ชอบเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ สนใจเรื่องเพศ สุขภาพ สนใจโลกภายนอก สนใจสิ่งใกล้ตัวและคุ้นเคย วัตถุประสงค์ของรายการโทรทัศน์สำหรับกลุ่มเด็กโตจึงควรให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แทรกความรู้ เนื่องจากเด็กโตจะให้ความสนใจต่อโลกภายนอก ชอบความตื่นเต้น การผจญภัย ชอบเลียนแบบเพื่อทำตามอย่าง เพราะฉะนั้นเนื้อหาจึงต้องแฝงคติธรรม โดยใช้รูปแบบการนำเสนอเป็นละคร มากกว่าการเล่าเรื่อง หรือการแข่งขันตอบปัญหาความรู้ เวลาการนำเสนอไม่ควรนานเกิน 1 ชั่วโมง เวลาการนำเสนอ

รายการสำหรับเด็กควรเป็นวันธรรมดาหลังกลับจากโรงเรียน และวันสุดสัปดาห์ในช่วงเช้าเช่นเดียวกับเด็กเล็ก

3. รายการโทรทัศน์สำหรับกลุ่มเยาวชน

เนื่องจากกลุ่มเยาวชนจะมีสมาธิในการเปิดรับสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น อารมณ์เปลี่ยนแปลงมากขึ้น วัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการจึงควรเสนอทั้งความรู้ ข่าวสาร บันเทิง และให้ความเป็นไปของสังคมรอบด้าน เนื้อหารายการควรเสนอทั้งความรู้ ข่าวสาร และบันเทิงควบคู่กันไป นอกจากนี้ เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่ความต้องการทางกาย จิตใจ และสังคม มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการทดลองเรื่องเพศ จึงควรมีการปลูกฝังค่านิยม ทักษะคิดที่ดีต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเยาวชนด้วย ทั้งนี้ รูปแบบการนำเสนอควรมีความหลากหลาย โดยแทรกความรู้ไปกับการนำเสนอความบันเทิง และเวลาในการนำเสนอสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อศึกษาทักษะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อทักษะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา และสำรวจทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

สรุป

จากการสำรวจทักษะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งปรากฏข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่พักอาศัยกับบิดามารดา และพักอาศัยที่หอพัก ในขณะที่กลุ่มเยาวชนพักอาศัยอยู่ที่หอพักมากที่สุด รองลงไป คือ พักอยู่กับบิดามารดา และพักอยู่กับญาติ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ต้องเดินทางจากภูมิลำเนาอื่นมาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยหอพักดังกล่าวมีทั้งที่เป็นหอพักภายในมหาวิทยาลัย และหอพักภายนอกซึ่งอยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านฐานะทางครอบครัวของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจัดได้ว่า อยู่ในระดับยากจนถึงฐานะปานกลาง อาชีพส่วนใหญ่ของบิดา คือ รับจ้างทั่วไป ทำนา ค้าขาย รับราชการ ส่วนอาชีพส่วนใหญ่ของมารดา คือ ทำนา รับจ้าง และค้าขาย

พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา พบว่า สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รับชมรายการโทรทัศน์ คือ บ้านของตนเอง รองลงไปคือ หอพัก บ้านญาติ กลุ่มเยาวชนจะชมรายการโทรทัศน์ที่หอพักจำนวนมากว่ากลุ่มอื่น ซึ่งสถานที่รับชมรายการโทรทัศน์ดังกล่าวจะสะท้อนให้ทราบถึงบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วย ซึ่งบุคคลที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ด้วยดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อความคิด ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น กลุ่มเยาวชน การรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อน จะส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และเป็นประโยชน์ในการนำหัวข้อหรือเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ไปพูดคุยและเปลี่ยนความคิดเห็น วิจัยรุ่นจึงเลือกที่จะเปิดรับชมรายการตามความนิยมของเพื่อนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วม

ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จากความสำคัญดังกล่าว ผู้มีหน้าที่ผลิตรายการ โทรทัศน์จึงควรตระหนักถึงบุคคลแวดล้อมที่ร่วมรับชมรายการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

การชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมอันดับแรกสำหรับเด็กและเยาวชนกระทำนอกเหนือจากการเรียนซึ่งเป็นภารกิจหลัก ดังจะพบว่า เวลาสำหรับการรับชมรายการโทรทัศน์เป็นเวลาหลังเลิกเรียน คือ เวลา 18.00-20.00 น. รองลงไป คือ เวลา 20.00-22.00 น. โดยในปัจจุบัน รายการที่นำเสนอในช่วงเวลาดังกล่าวของสถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ และเป็นรายการบันเทิงเสียเป็นส่วนใหญ่ และรายการจำนวนไม่น้อยยังมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ขณะที่รายการสำหรับเด็กยังคงมีจำนวนน้อย นอกจากนั้น ในวันศุกร์สัปดาห์ การเปิดชมรายการโทรทัศน์ก็ยังคงเป็นกิจกรรมแรกของวัน โดยพบว่า ช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมในวันศุกร์สัปดาห์ คือ เวลาเช้าถึงเที่ยง ทั้งนี้ ในปัจจุบัน รายการส่วนใหญ่ที่นำเสนอตามสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ยังคงเป็นรายการประเภทบันเทิง คือ มีเนื้อหาเป็นรายการการ์ตูน รายการละคร หรือภาพยนตร์

เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาใช้เวลาในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ทั้งในวันธรรมดาและวันศุกร์สัปดาห์นอกเหนือจากการเรียนหนังสือไปกับการรับชมรายการโทรทัศน์ และจำนวนชั่วโมงของการรับชมรายการโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นตามอายุ แต่ปัญหาที่ปรากฏคือ รายการโทรทัศน์ในปัจจุบันจำนวนมากยังมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งรายการที่ให้ประโยชน์ในเชิงความรู้ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากสถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างรับชมมากที่สุด ยังคงเป็นสถานีที่เน้นการนำเสนอเนื้อหารายการที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก

จากเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันที่มุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นว่า ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน คือ ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในขณะที่ประโยชน์และความพึงพอใจด้านอื่น ๆ ที่ควรเป็นประโยชน์สำคัญที่ได้จากการบริโภคสื่อ เช่น ได้รับความรู้รอบตัว ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ ได้รับความคติสอนใจ และได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียน กลับเป็นเหตุผลที่สร้างความพึงพอใจในระดับรองลงไป ทั้งนี้ ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมามีความพอใจต่อรายการโทรทัศน์ในระดับปานกลาง โดยให้เหตุผลที่สอดคล้องกับประโยชน์ของการเปิดรับรายการโทรทัศน์ คือ ได้รับความบันเทิง รองลงไป คือ ชอบเนื้อหาของรายการหรือชอบเนื้อหาละคร ได้รับความรู้รอบตัว ในขณะที่การมุ่งผลกำไรในเชิงธุรกิจจากการขายสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์โดยการโฆษณามากเกินไปจนเกินควรเป็นส่วนที่สร้างความไม่พึงพอใจแก่เด็กและเยาวชน ดังที่เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาให้เหตุผลต่อความไม่พึงพอใจต่อ

รายการโทรทัศน์ว่า มีโฆษณามาก รองลงไปคือ การนำเสนอที่ไม่สนุก และเนื้อหาของรายการที่ซ้ำซากจำเจ

แม้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่นิยมรับชมรายการละครและรายการการ์ตูนมากที่สุด แต่รายการประเภทที่เหมาะสมที่สุดในทัศนะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา คือ รายการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ซึ่งนับว่า ยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายการประเภทอื่น รองลงไปคือ รายการประเภทสารคดี การ์ตูน ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการรายการในลักษณะการร่วมเล่นเกมหรือตอบปัญหา โดยเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้รอบตัว เนื้อหาเกี่ยวกับความบันเทิง และความรู้ทางวิชาการ ทั้งนี้ แม้ว่า กลุ่มตัวอย่างจะเป็นเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค แต่ยังเห็นว่า ภาษาที่ควรใช้ในรายการสำหรับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ควรเป็นภาษากลาง ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ตรงกัน

สำหรับเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรายการเด็กและเยาวชนในทัศนะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา คือ ช่วงเวลาเย็น คือ เวลา 18.00-20.00 น. ในวันธรรมดา เวลา 8.00-10.00 น. และเวลา 10.00 -12.00 น สำหรับรายการเด็กและเยาวชนในวันสุดสัปดาห์ ซึ่งเป็นเวลาที่ว่างจากภารกิจ การเรียนและพักผ่อนอยู่ที่บ้าน

เมื่อพิจารณาความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ต้องการเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยเป็นกลุ่มที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมกับการผลิตรายการโทรทัศน์เท่ากับกลุ่มเด็กและเยาวชนในส่วนกลาง จึงอาจทำให้รู้สึกว่าการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นเรื่องไกลตัวสำหรับเด็ก และไม่ได้รับการปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการตนเอง ความสนใจในการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่จึงเป็นไปในลักษณะของการเข้าไปร่วมชมกระบวนการผลิตรายการอย่างใกล้ชิด มิใช่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นผู้ผลิต หรือเป็นพิธีกร

จากการสำรวจทัศนะของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ทำให้สามารถสรุปได้ว่า รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน แม้ว่า จะสามารถตอบสนองความต้องการของความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมาได้ แต่เป็นการตอบสนองต่อความพึงพอใจด้านความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนรายการประเภทบันเทิงซึ่งนับว่ามีจำนวนมากที่สุด และยังไม่สอดคล้องกับ

ความต้องการด้านการได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นภารกิจประการหนึ่งของสื่อมวลชนที่พึงกระทำ

ในด้านเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครแล้ว เด็กและเยาวชนจากส่วนภูมิภาคยังคงมีโอกาสน้อยมากในการเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการผลิตรายการ ดังนั้น หากมีโอกาส เด็กและเยาวชนจึงมีความประสงค์จะได้เข้าไปร่วมชมการผลิตรายการโทรทัศน์หรือได้เข้าไปร่วมเล่นเกมและตอบปัญหาในรายการ มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นผู้ผลิตเสียเอง ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนจากส่วนภูมิภาคได้เข้าไปมีบทบาทต่อกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์มากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแสดงบทบาทกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่จะเรียกร้องหรือแสดงความต้องการที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ได้ โดยควรมีช่องทางสำหรับการนำเสนอความคิดเห็นหรือแสดงบทบาทของเด็กและเยาวชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

อย่างไรก็ตาม นับจากที่รัฐบาลมีนโยบายให้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐจัดสรรเวลาช่วง 18.00-22.00 น. ดังกล่าวอันเป็นเวลาที่มีผู้รับชมสูงสุด (primetime) ออกอากาศรายการเพื่อการศึกษาและรายการสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งแวดวงวิชาการและวิชาชีพสื่อมวลชนต่างให้ความสนใจศึกษาวิจัยและสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับสาร รวมทั้งการจัดเวทีสัมมนาระดมความคิดเห็นต่อรายการเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน รวมทั้งนำเสนอแนวทางการผลิตรายการเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์อย่างกว้างขวาง ซึ่งนับเป็นทิศทางอันดีที่จะได้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ทั้งภาครัฐ เอกชนและสื่อมวลชนต่างให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญของประเทศ ดังตัวอย่างการจัดการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อรายการโทรทัศน์ เช่น

1. การสำรวจความคิดเห็น เช่น การสำรวจโดยสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (สวนดุสิตโพล) ที่สำรวจความคิดเห็นของเยาวชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรายการการศึกษาและรายการสำหรับเด็กและเยาวชนทั้งในปัจจุบันและรายการที่ต้องการให้มีการนำเสนอ โดยสำรวจระหว่างวันที่ 8 - 11 ธันวาคม 2546 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบรายการของ รายการสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ค่อนข้างดี สาระความรู้ ประโยชน์ที่ได้รับของรายการสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันค่อนข้างดี แต่สาระประโยชน์ ของรายการสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันยังนับว่าไม่เพียงพอ เพราะเน้นความบันเทิงมากเกินไป เด็กมีส่วนร่วมน้อย รูปแบบรายการซ้ำกัน ฯลฯ

สำหรับช่วงเวลาในการนำเสนอรายการสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว รูปแบบรายการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ชอบมากที่สุด คือ รายการที่ให้เด็กแสดงความสามารถและการแข่งขันตอบปัญหา ทั้งนี้ รายการสำหรับเด็กและเยาวชนในฝันตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ควรมีรูปแบบการนำเสนอ คือ เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ/ความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่ให้เด็กมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นได้ ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเสนอรายการสำหรับเด็กและเยาวชน คือ 17.01-18.00 น.(ข่าวสด, 13 ธ.ค. 2546)

2.การจัดเวทีระดมความคิดเห็น เช่น การเสวนาเรื่อง “รายการเด็กในฝัน อยากเห็นเป็นอย่างไร” โดยคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา ซึ่งมีผู้บริหารองค์กรสื่อสารมวลชน นักวิชาการ และตัวแทนนักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมการเสวนา ผลการเสวนา ผู้ร่วมเสวนาได้ข้อสรุปว่า ปัญหาของการผลิตรายการเพื่อเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน คือ พิธีกรรายการ โทรทัศน์สำหรับเด็กหลายรายการแต่งกายไม่เหมาะสม รูปแบบนำเสนอรายการขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดการตรวจสอบคำพูดพิธีกรให้ถูกต้องเหมาะสม รายการสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นรายการที่ใหญ่เป็นผู้ผลิตมีวัตถุประสงค์ด้านธุรกิจ มุ่งหวังผลกำไรมากกว่ามุ่งเน้นและส่งเสริมให้เด็ก ได้รับความรู้หรือจินตนาการจากการชมรายการนั้น ๆ อีกทั้งรูปแบบที่นำเสนอในขณะนี้ มีรูปแบบรายการที่น่าเบื่อ ซึ่งรูปแบบรายการไม่จำเป็นต้องมีผู้ร่วมรายการเป็นเด็กก็ได้ แต่เป็นรายการที่เด็กและผู้ใหญ่ดูร่วมกัน และนำข้อมูลจากรายการมาพูดคุยกันในครอบครัวได้ และการจัดสรรเวลาที่ออกอากาศนั้นก็ในช่วงเวลาที่เด็กไม่สามารถรับชมรายการนั้นได้ เช่น ช่วงเวลา 6.00 น. ซึ่งเด็กส่วนมากเดินทางไปโรงเรียน บางรายการไม่มีการตรวจสอบข้อความที่นำเสนอจนทำให้มีบางข้อความที่ไม่เหมาะสมออกอากาศ ซึ่งควรมีกระบวนการตรวจสอบคำพูดของพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการก่อนออกอากาศ รายการที่ผลิตโดยผู้ผลิตที่เป็นคนไทยไม่มีความหลากหลายและไม่น่าสนใจ จนต้องหันไปชมรายการที่ผลิตโดยผู้ผลิตที่เป็นชาวต่างชาติ รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กนั้นมีรายการที่ส่งเสริมให้เด็กคิดจำนวนน้อย อีกทั้งการ์ตูนที่นำเสนอก็อยู่ในรูปแบบของความรุนแรงและไม่สมควรให้เด็กรับชมด้วยซ้ำไป ซึ่งจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องคอยระวังการรับชมของเด็กด้วย

ผลการสำรวจความคิดเห็นและการจัดการเสวนาดังกล่าว แม้ว่า จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนจากส่วนกลาง แต่พบว่า ผลการสำรวจบางส่วนสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวแทนความต้องการของเด็กและเยาวชน อันเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ได้บ่งชี้ให้ทราบว่า การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ ยังคงให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาความบันเทิง และเสนอขายสินค้าผ่านรายการโฆษณา โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของกลุ่มผู้ชมในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา และการเปิดโอกาสให้กลุ่มดังกล่าวได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอความต้องการหรือมีส่วนร่วมด้านใดด้านหนึ่งในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้ การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคที่พึงประสงค์ ควรดำเนินไปตามแนวคิดของ E. Rogers ที่เสนอคุณลักษณะของการพัฒนา ซึ่งคำนึงถึงการจัดสรรและการกระจายอำนาจ ดังนี้

1. ประชาชน อันหมายถึง เด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคต้องมีส่วนร่วมเต็มที่ในการพัฒนาตนเอง ทั้งในระดับการวางแผนและดำเนินการ
2. การวางแผนผลิตรายการต้องมีลักษณะของการกระจายอำนาจ และเน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหารายการ เช่น การนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่น การสะท้อนชีวิตของเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค เป็นต้น
3. ต้องมีการประสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นเข้ากับระบบสมัยใหม่ กล่าวคือ การผนวกประสานทั้งความคิดใหม่และเก่าเข้าด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการแสดงบทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหา รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา นับได้ว่า สื่อมวลชนได้แสดงบทบาทในด้านการพัฒนาด้วยอย่างครบถ้วน คือ บทบาทในการเสนอข่าวสาร อันแสดงถึงการทำหน้าที่ระแวดระวังสิ่งแวดล้อม บทบาทในด้านนโยบาย บทบาทในการตักเตือน หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการพัฒนาสังคมได้ รวมทั้งมีบทบาทในสร้างบรรยากาศในการถกเถียงแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนทัศนะและบทบาทในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เนื่องจากได้นำเสนอรายการที่ให้ความรู้ ข่าวสารแก่เด็กและเยาวชน และรายการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอยู่บ้าง แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายการบันเทิงก็ตาม

ตามแนวคิดของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเข้าถึงให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการได้รับข่าวสาร สิทธิในการใช้สื่อเพื่อหาข่าว

สาร รวมถึงสิทธิที่จะอยู่ในกระบวนการสื่อสาร เช่น เป็นผู้ผลิต ผู้ส่งสาร ผู้ประเมินผล เป็นต้น โดยมีหลักประกันว่า เด็กและเยาวชนในฐานะประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตยในกิจการสาธารณะของสังคมส่วนรวม ดังแนวคิดของ Wilbur Schramm (1964) ที่กล่าวว่า การสื่อสารสามารถเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ ได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ประชาชนต้องได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ
2. ประชาชนควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจในประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญของสังคม เพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงประสงค์
3. ควรมีการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล เช่น การปลูกฝังให้อ่านออกเขียนได้และมีนิสัยรักการอ่าน การปลูกฝังให้ประชาชนมีทักษะในการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น

นอกจากนั้น ในการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะสำคัญของสื่อมวลชน ดังแนวคิดของเสถียร เชยประทีป (2530) ที่ระบุว่า จะต้องมื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชน ประชาชนอันหมายถึงเด็กและเยาวชนต้องเปิดรับสื่อ นั้น สื่อดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทำให้ผู้รับสารสนใจ และมีผลกระทบต่อผู้รับสารและสังคมในเชิงบวก คือ ได้รับความรู้ใหม่ที่ทันสมัย มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการพัฒนา เนื้อหาที่น่าสนใจควรทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

แม้ว่าแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาและสังคม (พ.ศ.2542-2551) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดการผลิตสื่อที่มีคุณภาพไว้ โดยส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว รวมทั้งสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ แต่ในทางปฏิบัติ ปรากฏว่า ยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังไม่ได้รับการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนัก กล่าวคือ สื่อมวลชนยังไม่สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ หรือเสนอแนะความคิดเห็นในฐานะเป็นเจ้าของสื่อ รวมทั้งการผลิตรายการเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ก็ยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายการอื่น ๆ

ผลการวิจัยที่ได้ แสดงว่า การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคยังไม่สอดคล้องแนวคิดกับการสื่อสารเพื่อชุมชน อันเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชน กล่าวคือ สื่อยังคงมีเนื้อหาที่ยากต่อความเข้าใจ เนื้อหารายการโทรทัศน์ยังคงจัด

ทำในลักษณะมุ่งสู่มวลชน (mass) และเนื้อหาของสื่อยังคงห่างไกลกับประสบการณ์และชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ยังคงมีการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชุมชนไม่มากเท่าที่ควร

เมื่อใช้แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา และการสื่อสารเพื่อชุมชน ในการวิเคราะห์ทัศนคติของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา ต่อรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ สามารถจำแนกประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทของรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์

รายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา คือ รายการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ รองลงไปคือ รายการประเภทสารคดี และการ์ตูน

2. ระดับความยาก – ง่ายของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์

เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์ ควรมีเนื้อหาเหมาะกับระดับของกลุ่มผู้รับสาร หรือหากนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจยาก ควรใช้ภาษาที่สามารถทำให้เข้าใจในประเด็นดังกล่าวได้ง่าย โดยพยายามแปลงสิ่งที่เป็นามธรรมให้เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ในการนำเสนอเนื้อหารายการ ควรนำเสนอด้วยภาษากลาง

3. วิธีการ หรือรูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์ที่ฟังประสงค์

รูปแบบที่การนำเสนอรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมามากที่สุด คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการรายการในลักษณะการร่วมเล่นเกมหรือตอบปัญหา รองลงไปคือ มีการสอดแทรกสารคดีและการแสดง หรือเต้นประกอบเพลง

4. ความเกี่ยวพันของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร

เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ควรนำเสนอเรื่องราวในชุมชน หรือเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวของเด็กและเยาวชน หรือเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาของรายการด้วย

5. บทบาทของรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์

รายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ควรมีบทบาทในการให้ความรู้ และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เช่น รายการตอบปัญหาทางวิชาการ รายการสารคดี เป็นต้น

6. ความเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร

รายการที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ควรมีเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน หรือเป็นรายการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ นอกเหนือไปจากรายการการ์ตูนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

7. ความต้องการมีส่วนร่วม

เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ในฐานะผู้ใช้สาร คือ ต้องการเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการมากกว่าจะเข้าไปเป็นผู้ผลิตสารเสียเอง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ในฐานะผู้มีส่วนกำหนดเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ตนเองต้องการให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนในจ.นครราชสีมา มีพฤติกรรมการใช้ และการเลือกเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ เพื่อนำไปสู่การตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของตนเอง เช่น การติดต่อเพื่อรับข่าวสาร ความรู้ การติดต่อเพื่อความพอใจ เพื่อประสบการณ์ทางอารมณ์ และการติดต่อเพื่อความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคง และสถานภาพ อันสามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจในการเปิดรับ โดยมีกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการเลือกเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ คือ ครอบครัว และ เพื่อนฝูง

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น ที่ระบุว่า เด็กแต่ละวัย ได้แก่ เด็กเล็ก เด็กโต และวัยรุ่น ต่างมีความต้องการต่างกันไป ดังนั้น ความชอบ ความสนใจในเนื้อหา รายการโทรทัศน์ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับรายการโทรทัศน์จึงแตกต่างกันออกไป

ทั้งนี้ ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน จึงควรให้ความสำคัญต่อการพิจารณาความต้องการของเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ ด้วย

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิญา เพชรชูช่วย ที่พบว่า รายการที่เหมาะสมสำหรับการสอนสำหรับเยาวชน คือ รูปแบบรายการสารคดีและรายการกึ่งสารคดี เหมาะสมสำหรับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ด้านเจตพิสัยในลำดับชั้นกลาง รูปแบบรายการเกมตอบปัญหาเหมาะสมกับการสอนให้เกิดการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัย และสอดคล้องกับแนวคิดของชไมพร ชุมพลกรัง (2535) ที่พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร คือ รายการละคร และรายการตอบปัญหาทางวิชาการ

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนราพร สังข์ชัย ที่พบว่า เนื้อหารายการและรูปแบบที่เด็กชอบมากที่สุด คือ รายการเกมโชว์ และเด็กต้องการให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกวัน ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน แต่พบว่า ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของนรากร ดิษยาน ที่พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนำเสนอเนื้อหาเน้นหลักพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางอารมณ์ และบุคลิกภาพ และพัฒนาทางสังคมตามลำดับ และรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3 ปีครึ่งถึง 12 ปี กล่าวคือ ผลการวิจัยที่ได้ พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่มีเนื้อหาเน้นความบันเทิงในรูปแบบของรายการการ์ตูน โดยรายการที่เนื้อหาเน้นหลักพัฒนาการทางสติปัญญายังคงมีน้อย

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัณฑิตา ทองสีมา ที่พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับมากที่สุด คือ รายการการ์ตูนและละคร และเด็กใช้เวลาในการชมโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง สอดคล้องกับผลการวิจัยของวไลรัตน์ พูนวสิน ที่พบว่า รายการที่เป็นที่นิยมของเด็กชนบท ได้แก่ การ์ตูน รายการสำหรับเด็ก และละคร เด็กชนบทชอบการ์ตูนที่มีลักษณะสนุกสนาน ผจญภัย มีโครงเรื่องง่าย ๆ รายการสำหรับเด็กจะชอบที่มีลักษณะบันเทิงมากกว่ารายการที่มีเนื้อหามุ่งสอนความรู้ เกม และรายการตอบคำถาม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิธร พวงผกา ที่พบว่า เวลาออกอากาศที่เหมาะสม คือ เวลา 16.00-21.00 น.วันธรรมดา และ 08.00-12.00 น.วันสุดสัปดาห์ ควรออกอากาศทุกวัน ใน 1 วันไม่ควรมีความยาวเกิน 1 ชั่วโมง

ผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม ที่พบว่า ประเภทรายการที่เด็กเปิดรับชมมากที่สุด คือ การ์ตูน ส่วนใหญ่จะเปิดรับชมในช่วงเวลา 16.00-18.00 น.ของวันจันทร์-ศุกร์ และ 08.00-10.00 น.ของวันเสาร์-อาทิตย์ ด้วยเหตุผลคือ ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน

ผลิตเพลิน เด็กมีความพึงพอใจในการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับปานกลาง ด้วยเหตุผลคือ การทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ด้านการใช้ประโยชน์ เด็กนำสิ่งที่ได้จากการชมรายการไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง โดยนำไปใช้ในการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถพื้นฐานมากที่สุด เด็กต้องการให้รายการสำหรับเด็กฉายในช่วงเวลา 16.00-18.00 น.ของวันจันทร์-ศุกร์ และ 08.00-10.00 น.ของวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยเฉพาะหากเป็นการผลิตรายการสำหรับเด็กในช่วงเวลาที่ดีที่สุด (prime time) ซึ่งเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐบาล ผู้ผลิตควรศึกษาความต้องการที่แท้จริงของเด็กก่อนสำหรับใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการโทรทัศน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแล ควบคุมและประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์ดังกล่าว เพื่อสร้างบรรทัดฐาน และมาตรฐานในการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน

3. ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแล และตรวจสอบการนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งเป็นสื่อกลางนำเสนอข้อคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ไปสู่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ด้วย

4. องค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชน ควรมีการรวมตัวอย่างเป็นรูปธรรม ในการกำหนดนโยบาย กำหนดแนวทางการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน กำกับดูแลและควบคุมการผลิตรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เป็นองค์กรที่มุ่งสร้างสำนึกในการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ คุณธรรม โดยนอกจากการเป็นผู้ผลิตแล้ว องค์กรวิชาชีพควรกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน ทั้งผู้ประกอบการ ครู อาจารย์และตัวเด็กเองในการควบคุมและกำกับดูแลการผลิตสื่อ รวมทั้งควบคุมการผลิต

โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องจากในปัจจุบัน ปรากฏโฆษณาจำนวนมากที่เด็กเล็กๆ อาจไม่รู้เท่าทัน จนต้องเสียเงินเพื่อซื้อสินค้าตามโฆษณา รวมทั้งปรากฏปัญหาการเลียนแบบตัวละคร ในโฆษณาจำนวนมากไม่น้อยที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

4. เด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ให้มากขึ้นในลักษณะของการเป็นผู้ผลิต หรือผู้เสนอแนะความเห็นต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ เพื่อให้เนื้อหาและรูปแบบของรายการสามารถตอบสนองความต้องการเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง

5. หน่วยงานภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคธุรกิจ ควรเล็งเห็นความสำคัญในการสนับสนุนด้าน ให้มีการผลิตเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เป็นประโยชน์ นอกเหนือไปจากการสนับสนุนด้านการโฆษณา สินค้าในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและได้รับทราบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจนและละเอียดยิ่งขึ้น เนื่องจากการใช้แบบสอบถาม อาจมีข้อจำกัดในด้าน ภาษาที่ใช้ ความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อจำกัดด้านการอ่านออกเขียนได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของรายการ และการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลจากฝ่ายผู้ผลิตสื่อ และเนื้อหาของสื่อซึ่งสะท้อนมาจากนโยบายของผู้ผลิต และปัจจัยที่มีผลต่อเนื้อหารายการ อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนต่อไป

3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกรอบการศึกษาไปในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปที่เป็นมหภาค ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

4. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาให้ทราบถึงความต้องการและความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนต่อสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ นอกจากรายการโทรทัศน์ ซึ่งล้วนแต่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน เช่น อินเทอร์เน็ต นิตยสาร ภาพยนตร์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543). สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ข้าวสาค ฌบับวันที่ 13 ธ.ค. 2546
- ชัยนาถ นาคบุปผา (2515). โลกของวัยรุ่น. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- พิศิษฐ์ ชาวลาธวัช (2542). ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม และผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : คับเบิ้ลนายน์ พรินติ้ง.
- คัตติยา เพชรชูช่วย (2536). การศึกษารูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษารูปแบบรายการโทรทัศน์ การศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมพร ชุมพลกรัง(2535). การสำรวจความนิยมและความต้องการรายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราพร สังข์ชัย (2539). ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นารากร ดิยาชน (2536). การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ : ที พี พรินท์.
- วไลพร พูนวศิน(2535). การศึกษาความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กชนบท จ.สุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศศิธร พวงผกา (2535). ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการและนักเรียนชั้นประถมศึกษาใน
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทร์เอม. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทร์เอม. (2543). จิตวิทยาเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2542).แผนพัฒนาสื่อสารมวลชน
เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ.2542-2551).
กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินติ้ง.
- เสถียร เขยประทับ. (2530). ศักยภาพของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณัท นุชนาถ. (2542). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม. (2536). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการ
โทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชนี วิชชาภัย บุนนาค.(2540). การแสวงหาข่าวสาร ทักษะคิด และพฤติกรรมกรรมการบริโภค
ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Jeffres,L.W.(1997).**Mass Media Effects**. (2nd ed.).Illinois : Waveland Press.
- Lerner,D (1967). **Communication and the Prospects of Innovation Development**.
In Lerner,D,Schramm,W.(Ed.), **Communication and Change in the Developing
Countries**. (3rd ed.,pp.305-318), Honolulu:East-West Center Press

McQuail,D.(1994). **Mass Communication Theory : An Introduction**. 3rd edition. London : Sage.

Roger,E.M.& Shoemaker F,F.(1971). **Communication of Innovation : A Cross Culture Approach**. New York : The Free Press.

Roger,E.M.(1973). **Communication Strategies for Family Planing**.New York : The Free Press.

Roger,E.M.(1995).**Diffusion of Innovation**.(4th ed.).New York : Free Press.

Schramm,W.(1964).**Mass Media and National Development : The Role of Information in the Developing Countries**.California : Stanford University Press.

Schramm,W.(1967).Communication and Change.in Lerner,D,Schramm,W.(Ed.),
Communication and Change in the Developing Countries. (3rd ed.,pp.5-32),
Honolulu:East-West Center Press

<http://www.utcc.ac.th/el/prapas/course.html>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม (1)

ความต้องการของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน และรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ในทัศนะของเด็กและเยาวชนใน จ.นครราชสีมา โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผู้วิจัยจึงใคร่ขอให้ท่านกรอกข้อมูลที่ต้องการและเป็นจริงลงในแบบสอบถามดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้การรับรองว่า ข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการวิจัยเท่านั้น ไม่นำไปใช้เพื่อการอื่นใดออกเหนือจากนี้ทั้งสิ้น และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวหนึ่งหทัย ขอผลกลาง
หัวหน้าโครงการวิจัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน 5 หน้า โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และ / หรือตอบคำถามลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

6-12 ปี

12-18 ปี

18-20 ปี

3. ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้น /ปีที่.....ชื่อสถาบันการศึกษา/ โรงเรียน.....

4. ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่กับ

บิดามารดา

พักอยู่กับบิดา หรือมารดา (คนใดคนหนึ่ง)

ญาติ

เพื่อน

หอพัก

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. อาชีพปัจจุบันของบิดา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย
 รับราชการ พนักงานบริษัท รับจ้าง
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. อาชีพปัจจุบันของมารดา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย
 รับราชการ พนักงานบริษัท รับจ้าง
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมรายการโทรทัศน์

1. ปกติท่านชมรายการโทรทัศน์ที่ไหน

- บ้านตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ
 หอพัก อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ปกติท่านร่วมชมรายการโทรทัศน์กับใคร

- คนเดียว กับบิดามารดา กับเพื่อน
 กับญาติ อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ท่านดูโทรทัศน์ช่วงใดมากที่สุด

- ไม่ได้ดู 06.00-08.00 น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ท่านดูโทรทัศน์เฉลี่ยประมาณกี่ชั่วโมงต่อวัน

- ไม่ได้ดูเลย น้อยกว่า 1 ชั่วโมง 1-2 ชั่วโมง
 2-3 ชั่วโมง 3 ถึง 4 ชั่วโมง 4 ชั่วโมงขึ้นไป
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. วันเสาร์-อาทิตย์ ท่านดูโทรทัศน์ช่วงใดมากที่สุด

- ไม่ได้ดู 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น.
 10.00 -12.00 น. 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น.
 16.00-18.00 น. 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น.
 22.00 น.ขึ้นไป อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. วันเสาร์อาทิตย์ ท่านดูโทรทัศน์เฉลี่ยประมาณกี่ชั่วโมงต่อวัน

- ไม่ได้ดูเลย น้อยกว่า 1 ชั่วโมง 1-2 ชั่วโมง
 2-3 ชั่วโมง 3 ถึง 4 ชั่วโมง 4 ชั่วโมงขึ้นไป
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านชอบชมรายการของสถานีโทรทัศน์ใดมากที่สุด

- ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9
 ช่อง 11 ไอทีวี

8. รายการที่ท่านเปิดรับชมมากที่สุด คือ

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. รายการที่ท่านชอบชมมากที่สุด คือ

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ โปรดระบุ.....

10. โปรดระบุรายการโทรทัศน์ที่ท่านชอบชมมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

1. รายการ.....ช่อง.....
 2. รายการ.....ช่อง.....
 3. รายการ.....ช่อง.....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

ท่านคิดว่า ท่านเปิดชมรายการโทรทัศน์ ด้วยเหตุผลในแต่ละข้อต่อไปนี้มากหรือน้อยเพียงใด
 ให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เหตุผล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน					
2. ทำให้สามารถนำเรื่องที่คุณไปพูดคุยกับเพื่อนได้					
3. ทำให้ทราบข่าวคราวของเพื่อนคนอื่น ๆ จากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ					
4. ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียน					
5. ทำให้มีความรู้รอบตัว					
6. ทำให้ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ เช่น ฝึกการคิดเลข ฝึกความจำ					
7. เป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติตัว หรือในด้านการเรียน หรือในเรื่องส่วนตัว					
8. ทำให้ได้รับคติสอนใจ					
9. ทำให้ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
10. คุณโทรทัศน์จนเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์

1. ท่านมีความพึงพอใจในรายการโทรทัศน์ที่ท่านชมในปัจจุบันมาก-น้อยเพียงใด

- พอใจมาก พอใจ เฉยๆ (ข้ามไปตอบข้อ 4)
 ไม่พอใจ (ข้ามไปตอบข้อ 3) ไม่พอใจอย่างมาก (ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. หากท่านตอบว่าพอใจมาก / พอใจ เป็นเพราะสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ได้รับความบันเทิง ชอบเนื้อหารายการ / ละคร
 ชอบพิธีกร / ตัวแสดง ดีกว่ารายการช่องอื่น ๆ ที่ออกอากาศพร้อมกัน
 ได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเพื่อนวัยเดียวกัน
 ได้รับความรู้รอบตัว ได้รับความรู้ทางวิชาการ
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. หากท่านตอบว่าไม่พอใจ / ไม่พอใจมาก เป็นเพราะสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ไม่สนุก เนื้อหาซ้ำซาก จำเจ
 มีโฆษณามากเกินไป คุณไม่รู้เรื่อง
 ไม่ชอบพิธีกร / ตัวแสดง อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านคิดว่า รายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนควรเป็นรายการประเภทใด

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านอยากให้รายการสำหรับเด็กและเยาวชน มีรูปแบบรายการอย่างไร

- มีพิธีกรพูดคุยอย่างเดียว มีเด็กจากทางบ้านมาร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา
 มีการแสดง / เต้นประกอบเพลง เสนอเป็นละคร
 มีการสอดแทรกสารคดี มีตัวการ์ตูนเป็นพิธีกร
 มีการใช้หุ่น (หุ่นมือ/ หุ่นกระบอก) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ท่านอยากให้เนื้อหารายการสำหรับเด็กและเยาวชนมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ความรู้ทางวิชาการ ความรู้รอบตัว
 บันเทิง เกมโชว์
 ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม เป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ท่านอยากให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนฉายเวลาใด

- 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น. 10.00 -12.00 น.
 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

8. ในวันเสาร์-อาทิตย์ ท่านอยากให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนฉายเวลาใด

- 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น. 10.00 -12.00 น.
 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. ท่านอยากให้ภาษาที่ใช้ในรายการเป็นภาษาอะไร

- ภาษากลาง ภาษาถิ่น เสียงในฟิล์ม

10. ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

- อยากเข้าไปเป็นผู้ผลิตรายการด้วย อยากเป็นพิธีกรในรายการ
 อยากให้ข้อเสนอแนะ / ติชมรายการ อยากเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา
 อยากเข้าไปร่วมชมการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการ
 ไม่อยากมีส่วนร่วม อยากเป็นผู้ดูทางหน้าจอโทรทัศน์
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบสอบถาม (2)

การศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา
ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน 5 หน้า โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และ / หรือตอบคำถามลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

6-12 ปี 12-18 ปี 18-20 ปี

3. ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้น.....โรงเรียน.....

4. ปัจจุบันน้องพักอาศัยอยู่กับ

คุณพ่อคุณแม่ พักอยู่กับคุณพ่อ หรือคุณแม่ (คนใดคนหนึ่ง)
 ญาติ เพื่อน หอพัก อื่น ๆ ได้แก่.....

5. อาชีพปัจจุบันของคุณพ่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย
 รับราชการ พนักงานบริษัท รับจ้าง
 อื่น ๆ ได้แก่.....

6. อาชีพปัจจุบันของคุณแม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย
 รับราชการ พนักงานบริษัท รับจ้าง
 อื่น ๆ ได้แก่.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูรายการโทรทัศน์

1. ส่วนใหญ่น้องดูรายการโทรทัศน์ที่ไหน

บ้านตัวเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ
 หอพัก อื่น ๆ ได้แก่.....

2. ส่วนใหญ่น้องดูรายการโทรทัศน์กับใคร

- คนเดียว กับคุณพ่อคุณแม่ กับเพื่อน
 กับญาติ อื่นๆ ได้แก่.....

3. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) น้องดูโทรทัศน์เวลาไหนบ่อยที่สุด

- ไม่ได้ดู 06.00-08.00 น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ ได้แก่.....

4. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) น้องดูโทรทัศน์เฉลี่ยประมาณกี่ชั่วโมงต่อวัน

- ไม่ได้ดูเลย น้อยกว่า 1 ชั่วโมง 1-2 ชั่วโมง
 2-3 ชั่วโมง 3 ถึง 4 ชั่วโมง 4 ชั่วโมงขึ้นไป
 อื่น ๆ ได้แก่.....

5. วันเสาร์-อาทิตย์ น้องดูโทรทัศน์เวลาไหนบ่อยที่สุด

- ไม่ได้ดู 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น.
 10.00 -12.00 น. 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น.
 16.00-18.00 น. 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น.
 22.00 น.ขึ้นไป อื่น ๆ ได้แก่.....

6. วันเสาร์-อาทิตย์ น้องดูโทรทัศน์เฉลี่ยประมาณกี่ชั่วโมงต่อวัน

- ไม่ได้ดูเลย น้อยกว่า 1 ชั่วโมง 1-2 ชั่วโมง
 2-3 ชั่วโมง 3 ถึง 4 ชั่วโมง 4 ชั่วโมงขึ้นไป
 อื่น ๆ ได้แก่.....

7.น้องชอบดูรายการของช่องไหนบ่อยที่สุด

- ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9
 ช่อง 11 ไอทีวี

8. รายการที่น้องเปิดดูบ่อยที่สุด คือ

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ ได้แก่.....

9. รายการที่น้องชอบดูมากที่สุด คือ

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ ได้แก่.....

10. ให้บอกชื่อรายการโทรทัศน์ที่น้องชอบดูมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

4. รายการ.....ช่อง.....
 5. รายการ.....ช่อง.....
 6. รายการ.....ช่อง.....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้รับจากการดูรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน

น้องคิดว่า น้องเปิดดูรายการโทรทัศน์ ด้วยเหตุผลในแต่ละข้อต่อไปนี้มากหรือน้อยเพียงใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของน้องมากที่สุด

เหตุผล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน					
2. ทำให้สามารถนำเรื่องที่ดีไปพูดคุยกับเพื่อนได้					
3. ทำให้ทราบข่าวคราวของเพื่อนคนอื่น ๆ จากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ					
4. ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าในห้องเรียน					
5. ทำให้มีความรู้รอบตัว					
6. ทำให้ได้ฝึกสมอง หรือฝึกทักษะ เช่น ฝึกการคิดเลข ฝึกความจำ					
7. เป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติตัว หรือในด้านการเรียน หรือในเรื่องส่วนตัว					
8. ทำให้ได้รับคติสอนใจ					
9. ทำให้ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
10. ดูโทรทัศน์จนเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการรายการโทรทัศน์

1. น้องพอใจกับรายการโทรทัศน์ที่น้องดูในปัจจุบันมาก-น้อยเพียงใด

- พอใจมาก พอใจ เฉยๆ (ข้ามไปตอบข้อ 4)
 ไม่พอใจ (ข้ามไปตอบข้อ 3) ไม่พอใจอย่างมาก (ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. ถ้าน้องตอบว่าพอใจมาก / พอใจ เป็นเพราะสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ได้รับความบันเทิง ชอบเนื้อหารายการ / ละคร
 ชอบพิธีกร / ตัวแสดง ดีกว่ารายการช่องอื่น ๆ ที่ออกอากาศพร้อมกัน
 ได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเพื่อนวัยเดียวกัน
 ได้รับความรู้รอบตัว ได้รับความรู้ทางวิชาการ
 อื่น ๆ ได้แก่.....

3. หากน้องตอบว่าไม่พอใจ / ไม่พอใจมาก เป็นเพราะสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ไม่สนุก เนื้อหาซ้ำซาก จำเจ
 มีโฆษณามากเกินไป ดูไม่รู้เรื่อง
 ไม่ชอบพิธีกร / ตัวแสดง อื่น ๆ ได้แก่.....

4. น้องคิดว่า รายการที่เหมาะสมสำหรับน้องควรเป็นรายการประเภทใด

- รายการข่าว รายการสารคดี ละคร
 เกมโชว์ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ ภาพยนตร์จีน
 ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ภาพยนตร์ฝรั่ง
 ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน อื่น ๆ ได้แก่.....

5. น้องอยากให้รายการสำหรับน้อง มีรูปแบบรายการอย่างไร

- มีพิธีกรพูดคุยอย่างเดียว มีเด็กจากทางบ้านมาร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา
 มีการแสดง / เต้นประกอบเพลง เสนอเป็นละคร
 มีการสอดแทรกสารคดี มีตัวการ์ตูนเป็นพิธีกร
 มีการใช้หุ่น (หุ่นมือ/ หุ่นกระบอก) อื่น ๆ ได้แก่.....

6. น้องอยากให้เนื้อหารายการสำหรับน้องๆ มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ความรู้ทางวิชาการ ความรู้รอบตัว
 บันเทิง เกมโชว์
 ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม เป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก
 อื่น ๆ ได้แก่.....

7. ในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) น้องอยากให้รายการโทรทัศน์สำหรับน้อง ฉายเวลาที่โมง

- 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น. 10.00 -12.00 น.
 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ ได้แก่.....

8. ในวันเสาร์-อาทิตย์ น้องอยากให้รายการโทรทัศน์สำหรับน้องฉายเวลาที่โมง

- 06.00-08.00 น. 8.00-10.00 น. 10.00 -12.00 น.
 12.00-14.00 น. 14.00-16.00น. 16.00-18.00 น.
 18.00-20.00 น. 20.00-22.00 น. 22.00 น.ขึ้นไป
 อื่น ๆ ได้แก่.....

9. น้องอยากให้ภาษาที่ใช้ในรายการเป็นภาษาอะไร

- ภาษากลาง ภาษาถิ่น เสียงในฟิล์ม

10. น้องอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการ โทรทัศน์ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

- อยากเป็นคนทำรายการ อยากเป็นพิธีกรในรายการ
 อยากให้ข้อเสนอแนะ / ทิชมรายการ อยากเข้าไปร่วมเล่นเกม / ตอบปัญหา
 อยากเข้าไปร่วมดูการถ่ายทำ หรือการผลิตรายการ
 ไม่อยากมีส่วนร่วม อยากเป็นผู้ดูทางหน้าจอ โทรทัศน์ก็พอ
 อื่น ๆ ได้แก่.....

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ(นิเทศศาสตร์)
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

สถานที่ทำงาน สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
111 ถ.มหาวิทยาลัย ต.สุรนารี
อ.เมือง จ.นครราชสีมา

โทรศัพท์ 0-4422-4339 , 0-4422-4273

โทรสาร 0-4422-4205

ประวัติการศึกษา

ปีที่สำเร็จการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันการศึกษา
-	กำลังศึกษา ระดับปริญญาเอก	นศ.ด (นิเทศศาสตร ดุษฎีบัณฑิต)	นิเทศศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2542	ปริญญาโท	นศ.ม (นิเทศศาสตร มหาบัณฑิต)	สื่อสารมวลชน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2536	ปริญญาตรี	ว.บ.(วารสารศาสตร บัณฑิต)	สื่อสารมวลชน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลงานทางวิชาการ

1. “พัฒนาการของการศึกษาและฝึกอบรมด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2542)
2. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและหน้าที่ของนักจัดรายการวิทยุในจังหวัดนครราชสีมา” ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2543) (ผู้ร่วมวิจัย)
3. “บทบาทของสื่อมวลชนไทยที่มีต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ” ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2544)
4. “สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” ทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) (2545)
5. “แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย” ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2545)